

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

”Se viikonloppu muutti elämäni” - tutkimus Naisten Valmiusliiton NASTA-harjoitusten vaikuttavuudesta

Pohjankoski, Merja

2014 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

**”Se viikonloppu muutti elämäni” -
tutkimus Naisten Valmiusliiton
NASTA-harjoitusten vaikuttavuudesta**

Merja Pohjankoski
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2014

Merja Pohjankoski

”Se viikonloppu muutti elämäni” - tutkimus Naisten Valmiusliiton NASTA-harjoitusten vaikuttavuudesta

Vuosi 2014 Sivumäärä 65

Naisten kiinnostus valmiuskoulutusta kohtaan on lisääntynyt. Naisten Valmiusliitto r.y:n NASTA -valmiusharjoitukset ovat niin suosittuja, etteivät kaikki halukkaat mahdu mukaan. Myös media on kiinnostunut harjoituksista. Ne ovat nykyaikainen tapa lisätä tietoisuutta siitä, että valmiustaitojen osaaminen kuuluu kaikille naisille. Tämänhetkinen turvallisuuspoliittinen tilanne Euroopassa saa myös osaltaan sekä viranomaiset ja järjestöt että yksityishenkilöt pohtimaan tarkemmin varautumiseen liittyviä valmiuksia.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Naisten Valmiusliitto ry:n NASTA-harjoitusten vaikuttavuutta ja antaa sekä niiden vastaamista odotuksiin ja tavoitteisiin. Pyrkimyksenä oli selvittää, mitä konkreettisia tietoja ja taitoja osallistujat kokivat saaneensa, sekä sitä, ovatko koulutuksessa opitut asiat olleet hyödyksi arkielämässä kotona, työssä tai harrastuksissa. Lisäksi selvitettiin, kokivatko osallistujat harjoituksen vaikuttaneen heidän ajatteluunsa tai toimintamalleihinsa.

Työ on tutkimuksellinen, kvalitatiivinen ja tarkoitukseltaan kartoittava opinnäytetyö. Päätutkimusmenetelmänä on Webropol-työkalulla toteutettu kyselytutkimus, joka lähetettiin Raaseporissa Nylands Brigadissa (Uudenmaan Prikaati) 16.-18.5.2014 pidetyn Helene 2014 - suurharjoituksen osallistujille heti harjoituksen jälkeen. Kysely lähetettiin 154 henkilölle ja vastauksia saatiin 119. Vastausprosentti oli korkea (77), joten tutkimuksen tulokset ovat luotettavia.

Työn tuotos on tutkimustieto, jota Naisten Valmiusliitto voi hyödyntää kehittäessään NASTA-harjoitusten koulutussisältöjä ja formaattia sekä toimiessaan edunvalvontatehtävissä edistäen maanpuolustus kentällä toimivien vapaaehtoisten naisten toimintamahdollisuuksia. Tutkijan oman oppimisen lisäksi työ on yhteiskunnallisesti merkittävä, koska sen tuottaman tiedon avulla voidaan vaikuttaa sekä kansalaisten henkisen kriisinkestokyvyn lisäämiseen (verkottumiseen, taidolliseen voimaantumiseen ja henkiseen vahvistumiseen) että kansalaisten valmiuksiin auttaa itseään ja muita arjen vaara- ja häiriötilanteissa. Välillisesti hyöty siis näkyy yhteiskunnan varautumiskyvyn parantumisena naisten turvallisuusosaamisen lisääntyessä.

Kyky ryhtyä toimimaan poikkeustilanteessa on valmiustoiminnassa merkittävä tekijä. Tutkimus toi uutta tietoa tämän toimintakyvyn koetusta parantumisesta ja toimintaan ryhtymisen kynnyksen madaltumisesta. Johtopäätöksenä havaittiin, että harjoitus oli antanut paljon uutta tietotaitoa, vaikuttanut voimaannuttavasti ja rohkaisevasti osallistujiin sekä antanut oivalluksia. Myös asennemuutoksia, turvallisuusasioihin heräämistä sekä suoranaista innostusta ja tahtoa lisäkouluttautumiseen kuvattiin tapahtuneen. Tutkimus antoi myös lisätietoa siitä, mitä harjoituksilta jatkossa odotetaan (muun muassa jatkuvuus).

NASTA-harjoitusten kehittämisen lisäksi tutkimusta voidaan kenties hyödyntää myös keskustelun herättäjänä yhteiskunnalliseen pohdintaan poikkeusolojen tehtävien koordinoinnissa. Naisten rooli aktiivisina toimijoina lisää yhteiskunnan turvallisuutta ja varautumiskykyä. Valmiuskoulutetut naiset ovat kokonaisturvallisuuden yhä pääosin hyödyntämätön voimavara.

Asiasanat: arjen turvallisuus, valmiusharjoitus, vapaaehtoinen maanpuolustus

Merja Pohjankoski

"That weekend changed my life" - A Study of the Impact of the NASTA -Training Courses Organized by Women's National Emergency Preparedness Association

Year	2014	Pages	65
------	------	-------	----

Women's interest towards preparedness training has increased. The biannual NASTA - preparedness exercises of the Women's National Emergency Preparedness Association (later "the Association") are so popular that not all the interested participants are able to get into the courses. Also the media is interested in the exercises which are a modern way to increase the awareness of the fact that preparedness skills are a desirable life skill for every woman. Also the present security situation in Europe awakens authorities, associations and individuals to consider preparedness skills.

The aim of this thesis is to study the experienced impact of the NASTA exercises and to find out how they meet the expectations of the participants and the goals set by the Association. The aim was to find out what practical skills the participants acquired, whether they were able to utilize the skills in their private lives or at work; or if the exercise affected their way of thinking or patterns of behavior.

The study is a qualitative research with the main research method being a questionnaire survey sent to the participants of Helene 2014 -exercise (held 16.-18.5.2014 in Nylands Brigad/Uudenmaan Prikaati, Raasepori). The questionnaire was sent to 154 persons, of which 119 answered. The response rate was high (77%) so the results are reliable.

The outcome of the study is the research material produced by the questionnaire. The study benefits the Association directly by providing useful information for developing the contents and format of the exercises to better meet the needs of the participants. The Association also can utilize the information in its other important task, promoting women's possibilities to act in voluntary national defense. In addition to the knowledge acquired during this study, learning benefits to the student herself, the thesis may be useful for the society, too; it increases the citizens' ability to cope with different crisis situations and their preparedness to help themselves and others in different day-to-day emergencies and those of exceptional circumstances. Indirectly, the benefit can be seen in the improvement of the society's overall preparedness, through the increase of women's preparedness skills.

The ability to react and act in an exceptional situation is an important factor in preparedness activities. The study brought new information about the experienced increase of this skill as well as about the lowered threshold for taking action. The training had given a lot of new know-how and insights and also had an empowering effect.

In addition to be utilized in the actual further development of the exercises, the study can act as a stimulus for discussion in coordinating the tasks of different parties in exceptional circumstances. Women's role as active actors increases the security, safety and overall preparedness of the society. Women with preparedness training are mainly still an under-utilized resource in the big security picture.

Keywords: voluntary defense, preparedness training courses, day-to-day life safety and security

Sisälllys

1	Johdanto.....	6
2	Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja toteuttamisprosessi	7
	2.1 Tutkimuksen tavoitteet	7
	2.2 Tutkimuskysymys ja aiheen rajaus	8
	2.3 Keskeiset käsitteet, teoreettinen viitekehys ja tietoperusta	9
	2.4 Aikaisemmat tutkimukset	10
	2.5 Tutkimuksen lähestymistapa ja käytetyt menetelmät	11
	2.6 Tutkimuksen toteuttamisprosessi.....	12
3	Yhteistyökumppanin ja toimintaympäristön esittely	14
	3.1 Naisten Valmiusliitto ry	14
	3.1.1 NASTA-harjoitukset.....	15
	3.1.2 Helene 2014 -harjoitus	17
	3.2 Maanpuolustuskoulutusyhdistys	17
	3.3 Puolustusvoimat	18
	3.4 Naisten aseman tärkeys maanpuolustustyössä kautta aikojen	19
4	Kyselytutkimuksen esittely ja sen tulokset	19
	4.1 Taustakysymykset	20
	4.2 Osallistumisen syyt.....	23
	4.3 Valmiudet ennen harjoitusta ja harjoituksen jälkeen.....	24
	4.4 Osallistujien odotukset	26
	4.4.1 Miten harjoitus vastasi osallistujien odotuksia?	27
	4.4.2 Harjoituksille asetettujen yleisten tavoitteiden toteutuminen	29
	4.5 Harjoituksen keskeisin anti ja "kotiinvieminen"	29
	4.6 Vaikutus tietoihin, taitoihin, ajatteluun, asenteeseen ja toimintaan	31
	4.7 Harjoituksen hyödynnettävyys kotona, työelämässä ja harrastuksissa	35
	4.8 Harjoitusten kehittäminen.....	36
5	Yhteenveto ja johtopäätökset	37
	5.1 Osallistujien profiili.....	38
	5.2 Opitut tiedot ja konkreettiset taidot - "kotiinvieminen"	39
	5.3 Harjoituksen muu vaikuttavuus	39
	5.4 Harjoituksen vastaaminen odotuksiin ja tavoitteisiin	40
	5.5 Kehittämisideat ja jatkokoulutustoiveet	41
6	Arviointi	41
	6.1 Tutkimuksen reliabiliteetti ja muut tutkimustyössä huomioitavat asiat	42
	6.2 Itsearviointi	43
	6.3 Työn tilaajan arvio	44
	6.4 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja mahdolliset jatkotutkimusaiheet	44
7	Lopuksi.....	45
	Lähteet	47
8	Liitteet.....	49

1 Johdanto

Naisten Valmiusliiton kaksi kertaa vuodessa järjestettävät pääkoulutustapahtumat, NASTA - valmiusharjoitukset, ovat naisten omia ja itse tekemiään valmiusharjoituksia, jotka Naisten Valmiusliitto rahoittaa. Naisten kiinnostus valmiuskoulutusta kohtaan on selvästi lisääntynyt. NASTA-harjoitukset ovat houkutteleva tuote, joihin kaikki halukkaat eivät edes mahdu mukaan ja joista myös media on kiinnostunut. Harjoitukset ovat nykyaikainen tapa lisätä myös tietoisuutta siitä, että valmiustaitojen osaaminen kuuluu kaikille naisille. Arjen turvallisuuden ja erityisesti naisten varautumistaitojen arvon mittaaminen on mahdotonta. Kansalaisten vastuun ottaminen itsestään ja läheisistään sekä ennaltaehkäisevän turvallisuustietoisien ajattelun kehittyminen ovat niitä tavoitteita, joita Naisten Valmiusliitto edistää toiminnallaan. (Mertsalmi 2014)

Valtioneuvoston kanslian vuonna 2010 julkaiseman komiteamietinnön ”Varautuminen ja kokonaisturvallisuus” mukaan kaiken varautumisen lähtökohtana on uhkakuvien ja toimintaympäristön muuttuessa laaja turvallisuusajattelu ja koko yhteiskunnan voimavarojen hyödyntäminen. Mietinnön mukaan varautumisessa on otettava huomioon elinkeinoelämän vahvistunut rooli ja kansalaisjärjestöjen merkitys. (Valtioneuvoston komiteamietintö 2010)

Suomen viranomaisten varautumisen malli, kokonaisturvallisuuden periaate, onkin hyvä perusta järjestöjen ja kansalaisten varautumiselle. Naisten rooli aktiivisina toimijoina lisää yhteiskunnan turvallisuutta ja varautumiskykyä. Valmiuskoulutetut naiset ovat kokonaisturvallisuuden pääosin hyödyntämätön voimavara. (Mertsalmi 2014)

Tiedon ja taidon sekä yleissivistyksen lisääminen vaikuttavat myös henkiseen kriisinkestävyteen ja maanpuolustustahtoon. Näiden asioiden merkitystä kokonaismaanpuolustuksessa ei tule koskaan väheksyä. Suomen puolustuskyky on yksi seitsemästä Yhteiskunnan turvallisuusstrategian määrittelemästä yhteiskunnan kriittisestä toiminnosta (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010)

Järjestöjen toiminta, tässä yhteydessä siis vapaaehtoinen maanpuolustustyö, on osa Suomen puolustuskyvyn ylläpitämistä. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia määrittelee puolustuskyvyn seuraavasti: ”Puolustuskyvyllä tarkoitetaan puolustuspolitiikalla, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisella ja sotilaallisella maanpuolustuksella kehitettävää ja ylläpidettävää valmiutta ja kykyä vastata tehtäviin kaikissa tilanteissa.” (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010)

Vapaaehtoinen maanpuolustustyö on siis osa kokonaismaanpuolustusta. Myös tuore, Turvallisuuskomitean vuonna 2014 julkaisema ”Turvallinen Suomi - tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta” -tietopaketti linjaa, että Suomen kokonaisturvallisuus luodaan hallinnon, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteisin ponnisteluin. (Turvallinen Suomi 2014)

2 Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja toteuttamisprosessi

Edellä kuvatussa toimintaympäristössä ja yleisen turvallisuuspoliittisen tilanteen valossa valmiuskoulutetut naiset ovat entistäkin tärkeämpi mutta pääosin yhä hyödyntämätön voimavara. Tämä seikka antoi innoituksen ja alkusysäyksen tämän opinnäytetyön tekemiselle. Yhteiskunnallisesti merkittävien tekijöiden lisäksi se, että tutkija itse työskentelee turvallisuusalalla ja toimii vapaa-aikanaan maanpuolustus- ja valmiusharrastusten parissa, loi motivoivan ja kiinnostavan ilmapiirin tutkimukselle.

Naisten Valmiusliitto kerää palautetta järjestelmällisesti jokaisen harjoituksen yhteydessä ja hyödyntää palautetta harjoituksia kehittäessään. Lisäksi liitto on aikaisemmin, vuonna 2010 Mikkelissä, tehnyt harjoituksen järjestämistä ja logistista onnistumista laajasti kartoittavan tyytyväisyyskyselyn. Harjoitusten tärkeintä antia ja sen koettua vaikuttavuutta kartoittavaa tutkimusta ei ole ennen tehty, joten uuden tutkimustiedon saaminen kiinnosti Naisten Valmiusliittoa.

2.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia Naisten Valmiusliitto ry:n NASTA-harjoituksiin osallistuvien naisten kokemuksia ja selvittää, mitä konkreettisia tietoja ja taitoja osallistujat kokivat saaneensa, sekä sitä, miten NASTA-harjoituksille asetetut tavoitteet ja osallistujien odotukset toteutuvat. Tutkimuksella selvitettiin myös ovatko koulutuksessa opitut asiat olleet hyödyksi arkielämässä kotona, työssä tai harrastuksissa ja kokivatko osallistujat harjoituksen vaikuttaneen heidän ajatteluunsa tai toimintamalleihinsa. Osallistujilta myös kysyttiin heidän toiveitaan ja kehittämideoitaan tulevien harjoitusten suhteen.

Työn tilaajan, Naisten Valmiusliiton, toivomuksesta tutkimuksen pääpaino kohdistui harjoituksessa annetun koulutuksen keskeisimpään antiin ja sen koettuun merkitykseen ja vaikuttavuuteen. Vaikuttavuutta on tässä tutkimuksessa selvitetty ainoastaan osallistujien kokemuksiin ja kertomuksiin perustuen, eikä sitä ole havainnoitu henkilökohtaisesti eikä mitattu tieteellisin menetelmin.

Naisten Valmiusliitto toivoi myös vastaajien laajaa taustakartoitusta, koska sitä kiinnosti selvittää miten harjoitus oli tavoittanut eri-ikäisiä osallistujia ja mistä osallistujat olivat kotoisin (maaseudulta, taajamasta vai kaupungista). Sekä tutkijaa että Naisten Valmiusliittoa kiinnosti selvittää lisäksi osallistujien koulutus- ja ammattitaustoja sekä ennakkoon mahdollisesti hankittua varautumiskoulutusta.

NASTA-harjoituksissa rinnakkaiset, yhtä aikaa järjestettävät erilliset kurssit luovat harjoituskokonaisuuden. Naisten Valmiusliiton aikaisempien kokemusten mukaan kunkin yksittäisen kurssin onnistuminen tai epäonnistuminen osallistujan silmin nähtynä on keskeinen tekijä koko harjoituksen onnistumisen tarkastelussa. Naisten Valmiusliitolle on sen vuoksi tärkeää saada tietoa siitä, miten osallistujat kokevat juuri oman kurssinsa onnistuneen ja vastaavan heidän odotuksiinsa. Yksittäisen kurssin onnistumiseen vaikuttavat sekä kurssilla saatu oppi ja muu kokemus että kurssin yleisjärjestelyt. Tästä johtuen tutkimuksella haluttiin selvittää myös sitä, miten kurseilla saatu koulutus vastasi osallistujien ennako-odotuksiin ja toisaalta myös Naisten Valmiusliiton harjoituksille ennalta asetettamiin yleisiin tavoitteisiin. Nämä tavoitteet esitellään tarkemmin yhteistyökumppanin esittelyn yhteydessä kappaleessa 3.

Opinnäytetyön tuotos on edellä mainituista asioista saatu tutkimustieto, jota Naisten Valmiusliitto voi hyödyntää toimintansa ja kurssiensa jatkokehittämisessä sekä edistäessään maanpuolustus kentällä toimivien vapaaehtoisten naisten mahdollisuuksia.

Opinnäytetyön tekijän oman tutkimus- ja projektioppimisen lisäksi työllä voi olla yhteiskunnallista merkitystä, koska sen kautta voidaan vaikuttaa sekä kansalaisten henkisen kriisinkestokyvyn lisäämiseen (verkottumiseen, taidolliseen voimaantumiseen ja henkiseen vahvistumiseen) että kansalaisten valmiuksiin auttaa itseään ja muita arjen vaara- ja häiriötilanteissa. Välittömästi tutkimuksesta hyötyy Naisten Valmiusliitto, joka saatavan tiedon avulla pystyy kehittämään NASTA-harjoitusten koulutussisältöjä ja formaattia vastaamaan entistä paremmin osallistujien tarpeita. Väliillisesti hyöty näkyy yhteiskunnan varautumiskyvyn parantumisena naisten turvallisuusosaamisen lisääntymisen kautta.

2.2 Tutkimuskysymys ja aiheen rajaus

Edellä mainituin perusteluin pääasiallisiksi tutkimuskysymyksiksi muotoutui kaksi pääkysymystä: "Millaista vaikutusta harjoituksella osallistujien kokeman mukaan on?" ja "Miten NASTA-harjoitus vastaa sille asetettuja odotuksia ja tavoitteita?" Apukysymyksiksi määriteltiin seuraavat kolme kysymystä: 1) Mitä konkreettisia tietoja ja taitoja osallistujat kokivat saaneensa? 2) Ovatko koulutuksessa opitut asiat olleet hyödyksi arkielämässä kotona, työssä tai harrastuksissa? 3) Onko koulutus vaikuttanut osallistujien ajatteluun tai toimintamalleihin?

Tutkimuskysymys rajattiin koskemaan Naisten Valmiusliiton valmiusharjoituksia. Asiaa selvitettiin kyselytutkimuksella yhteen tällaiseen harjoitukseen osallistuvilta naisilta. Tämän tutkimuksen kohderyhmänä olivat Helene 2014 -NASTA-harjoituksen osallistujat. Kyseinen harjoitus järjestettiin Raaseporissa Nylands Brigadissa (Uudenmaan Prikaati) 16.-18.5.2014. Tutkimuksessa ei käsitelty naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa eikä muilla tahoilla saatua maanpuolustus- tai varautumiskoulutusta.

2.3 Keskeiset käsitteet, teoreettinen viitekehys ja tietoperusta

Keskeisimmät tässä tutkimuksessa esiintyvät käsitteet ovat **arjen turvallisuus, valmiusharjoitus ja vapaaehtoinen maanpuolustus**.

Arjen turvallisuus on laaja käsite, joka tässä työssä tarkoittaa kodin ja lähiympäristön turvallisuutta, varautumista erilaisiin arjen häiriötilanteisiin kuten sähkökatkoksiin sekä palo- ja liikenneturvallisuutta ja tapaturmien, onnettomuuksien ja rikosten ennaltaehkäisyä. (Naisten Valmiusliitto 2014)

Valmiusharjoituksella tarkoitetaan tässä työssä Naisten Valmiusliiton harjoituksia, joiden päämääränä on parantaa osallistujien arjen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä tietoja ja taitoja sekä valmentaa naisia toimimaan erilaisissa johto- ja kouluttajatehtävissä. NASTA-harjoitukset koostuvat useista koulutusaiheista (kurseista), joista osallistuja valitsee yhden. Kullakin kurssilla on omat kurssin aiheeseen liittyvät oppimistavoitteensa. Toisinaan puhutaan myös turvallisuuskoulutuksesta, joka valmentaa kansalaisia normaaliolojen häiriö- ja onnettomuustilanteisiin. Koulutussisältöjä ovat mm. ensiapu, alkusammutus, itsepuolustus ja suunnistustaidot. Varautumiskoulutuksella tuetaan kuntien ja muiden siviiliviranomaisten kriisi- valmiutta. Koulutusaiheita ovat esim. etsintä, joukkomuonitus ja -majoitus sekä väestönsuojelu. (Naisten Valmiusliitto 2014)

Vapaaehtoisella maanpuolustuksella nykymerkityksessään tarkoitetaan varsin laajamittaista Suomen maanpuolustusta tukevaa kansalaistoimintaa, jota ovat esimerkiksi reserviupseeri- ja muu reserviläistoiminta, naisten maanpuolustusjärjestöjen toiminta, maanpuolustuskilta-toiminta sekä lukuisten perinneyhteisöjen toiminta. Vuonna 2002 Puolustusministeriön työryhmä määritteli vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan liittyviä käsitteitä. Sen mukaan vapaaehtoinen maanpuolustustyö on "aatteellista vapaaehtoista kansalaistoimintaa, jolla lujitetaan kansalaisten maanpuolustustahtoa ja tuetaan sekä viranomaisten että kansalaisten kykyä selviytyä eri turvallisuustilanteista." Maanpuolustuksesta vastaavan hallinnonalan ja vapaaehtoiskentän välillä vallitsee yhteysuhde, jota säätelee laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007). (Vapaaehtoisen maanpuolustuksen vaikuttavuusarviointi 2011) Suurimpia toimijoita ovat Maanpuolustuskoulutusyhdistys, Naisten Valmiusliitto ry sekä valtakunnalliset reserviupseeri- ja aliupseerijärjestöt ja killat.

Itse laajan tutkimusmateriaalin lisäksi lähdemateriaalina käytettiin Hirsjärvi ym:n "Tutki ja kirjoita" - teosta sekä Puolustusvoimien, Maanpuolustuskorkeakoulun ja muiden tahojen painettuja teoksia ja verkkojulkaisuja. Työtä varten selvitettiin lisäksi aikaisempien mahdollisten tutkimusten olemassaoloa ja tutustuttiin muutamiin aihetta sivuaviin opinnäyte- ja pro gradu

-töihin sekä Naisten Valmiusliitolla olevaan vanhaan palautemateriaaliin. Täydellinen lähdeluettelo löytyy työn lopusta.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Täysin vastaavanlaista laajaa vaikuttavuutta selvittävää tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty. Naisten Valmiusliitto teki kysymysmäärältään tätä tutkimusta huomattavasti laajemman kyselyn vuonna 2010 Mikkelissä järjestetyn Himottu 2010 -harjoituksen yhteydessä. Tuolloin vastausten määrä oli 120 (tässä tutkimuksessa 119). Mikkelin kysely antoi kattavaa tietoa harjoituksen onnistumisesta, mutta sisälsi enemmän harjoituksen järjestelyitä ja logistiikkaa ja muuta harjoituksen onnistumista selvittäviä kysymyksiä (varusteet, kuljetukset, ruokailut, majoittuminen, koulutustilat, opetusmateriaali, koulutuksen sisältö, ennakkotiedottaminen, kouluttajien pätevyys, ilmapiiri). Strukturoituja kysymyksiä valmiine vastausvaihtoehtoineen oli yli 70. Strukturoidut kysymykset mahdollistivat tehokkaan vastausten analysoinnin ja harjoituksen onnistumisen mittaamisen. Kyselyssä oli vain kolme avointa kysymystä, joilla kysyttiin, mikä oli osallistujan mielestä parasta harjoituksessa, mitä kehitettävää harjoituksessa oli, ja miten harjoitus vastasi omiin odotuksiin.

Aikaisemmin ei ole siis selvitetty näin monin avoimin kysymyksin osallistujien kokemuksia harjoituksen kokemuksista ja vaikuttavuudesta, lisäkoulutuksen tarpeesta ja kehittämistoiveista. Myös taustakysymykset olivat tässä tutkimuksessa kattavat. Naisten Valmiusliitto seuraa harjoitusten tasoa jokaisen NASTA-harjoituksen jälkeen paikan päällä täytettävän palautelomakkeen avulla.

Vuonna 2007 Marjukka Hietala ja Raija Rajamäki tekivät Jyväskylän Ammattikorkeakoululle liiketalouden opinnäytetyönä tutkimuksen nimeltä ”Maija maanpuolustaja - vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen osallistuvien naisten profiili”. Tässä tutkimuksessa, joka toteutettiin kyselyä ja havainnointia käyttämällä Naisten Valmiusliiton ”Maija 2006” -harjoituksen yhteydessä, kartoitettiin markkinoinnin ja segmentoinnin näkökulmasta koulutukseen osallistuvien naisten profiilia. Tutkimuksellaan tekijät hakivat vastauksia liiketalouden näkökulmasta siihen, millaisia naisia (myös mieltymyksiltään ja tavoiltaan) valmiuskoulutukseen osallistuu ja miten naisia tavoittaisi paremmin markkinoinnin keinoin.

Gaia Consulting Oy on tehnyt vuonna 2011 Puolustusministeriön tilauksesta tutkimuksen ”Vapaaehtoisen maanpuolustuksen vaikuttavuusarviointi”. Valtioneuvoston vuonna 2009 asettama komitea on tehnyt selvityksen yhteiskunnan varautumisesta.

Susanna Takamaa teki Tampereen Yliopistolle vuonna 2014 sosiaalipolitiikan pro gradu - tutkielman ”Reserviläisnaisten osallistuminen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen”. Työssään

hän käsitteli tämän opinnäytetyön kohderyhmästä poikkeavaa kohderyhmää, asepalveluksen suorittaneita reserviläisnaisia.

2.5 Tutkimuksen lähestymistapa ja käytetyt menetelmät

Tieteellisessä tutkimustyössä erotetaan kaksi pääsuuntausta eli lähestymistapaa, jotka ovat laadullinen eli kvalitatiivinen lähestymistapa ja määrällinen eli kvantitatiivinen lähestymistapa. Laadullisessa tutkimuksen tutkijan tarkoituksena on ymmärtää ja tulkita tutkittua aihetta. Määrällisessä tutkimuksessa hyödynnetään tilastollisia menetelmiä ja aineisto on yleensä numeerisessa ja mitattavassa muodossa.

Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen tarkkarajainen erottaminen toisistaan on käytännössä vaikeaa, ja usein ne täydentävätkin toisiaan. Eräs laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä on tutkimuksen luonne kokonaisvaltaisena tiedonhankintana kun tietoa kootaan luonnollisissa todellisissa tilanteissa. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia, käytetään laadullisia metodeja aineiston hankinnassa ja kohdejoukko on tarkoituksenmukaisesti valittu eikä perustu satunnaisotokseen. Usein tutkimussuunnitelma elää ja muotoutuukin vasta tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 1997, 155)

Tämän tutkimuksen lähestymistavaksi valittiin laadullinen tutkimus, sillä tarkoituksena ei ole todentaa tutkimuksen keinoin jo olemassa olevia totuusväittämiä, vaan löytää tosiasioita ja kuvata niitä sekä käyttää niitä kehittämisen, keskustelun ja vaikuttamisen työkaluna. Tutkimusmateriaali koostuu laajasta vastausaineistosta, jossa on kvantitatiivisesti mitattavan, vastaajien taustoja kartoittavan materiaalin lisäksi paljon tekstimuotoista aineistoa.

Hirsjärven ym. mukaan tutkimuksen tarkoituksena pidetään yleensä neljää seikkaa. Tutkimuksen tarkoitus voi olla kartoittava, kuvaileva, selittävä tai ennustava. (Hirsjärvi ym. 1997, 129). Tämä tutkimus on kartoittava tutkimus.

Päätutkimusmenetelmänä käytettiin kyselytutkimusta, koska sen avulla saadaan tehokkaimmin koottua sekä taustatietoja kartoittavaa että kokemusperäistä tutkimusaineistoa suurelta joukolta vastaajia. Haastattelu ja havainnointi olisivat olleet tässä tutkimuksessa liian aikaa vieviä ja haasteellisia toteuttaa muun muassa harjoituksen tiiviin aikataulun vuoksi.

Hirsjärven ym. mukaan kyselytutkimuksen vahvuutena pidetään laajan tutkimusaineiston keräämisen mahdollisuutta ja monien asioiden yhtäaikaista kysymistä laajalta vastaajajoukolta. Menetelmällä on myös heikkoutensa; muun muassa aineiston pinnallisuus sekä mahdottomuus tietää vastaajien suhtautumisen vakavuutta ja rehellisyyttä kyselyyn vastatessaan. Kyselytutkimuksen avulla tutkimusaineistoa voidaan kerätä ainakin kahdella päätavalla; posti- ja verkkokyselyllä tai kontrolloidulla kyselyllä. Posti- ja verkkokyselyn nimikin jo kertoo, että tutkija

lähettää lomakkeen tutkittavalle, jotka täyttävät lomakkeen itse ja palauttavat sen tutkijalle. Kontrolloituja kyselyä käytettäessä tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti (informoitu kysely) tai lähettää lomakkeet tutkittaville mutta noutaa ne henkilökohtaisesti (henkilökohtaisesti tarkistettu kysely). (Hirsijärvi ym. 1997, 184-185).

Tässä tutkimuksessa käytettiin verkkokyselyä, jonka tutkija itse toteutti alusta loppuun Internet-pohjaisella Webropol-työkalulla.

Työn analysoinnissa käytettiin automaattisten raporttiajajojen ja niiden tutkimisen lisäksi avointen kysymysten kohdalla manuaalista teemoittelua, joka toteutettiin värikoodauksen avulla.

Teemat ovat keskeisiä aiheita, ja teemoittelun avulla suuresta tekstimuotoisesta aineistosta etsitään toistuvia, yhdistäviä tai erottavia seikkoja. Löydetyt teemat saattavat muistuttaa aineiston keruussa käytettyä runkoa tai aiheita, mutta analyysissa voidaan löytää myös aivan uusia teemoja. (KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto 2014)

Teemoittelu on käytännössä aineiston pilkkomista ja järjestämistä erilaisten aihepiirien mukaan. Sen avulla pyritään löytämään ja erottamaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. Teemojen muodostamisessa käytetään useimmiten joko koodausta (indeksointia) tai kvantifiointia. (Tampereen Teknillinen Yliopisto, Hypermedialaboratorio 2008)

Teemoittelu osoittautui tärkeäksi analysointityökaluksi, kun analysoitavana oli 15 x 119 avointa tekstimuodossa olevaa vastausta automaattisilla työkaluilla analysoitavien vastausten lisäksi. Esimerkkinä teemoittelun käytöstä kysymys, jolla kartoitettiin harjoitukseen osallistumisen syitä: Tutkija korosti erivärisillä tekstillä erilaiset vastauksissa usein toistuvat teemat; esimerkiksi uusien valmiustaitojen oppimista kuvaavat maininnat erotettiin tekstistä punaisilla kirjaimilla, verkottumista kuvaavat maininnat vihreällä värillä ja niin edelleen. Näin tutkijan oli helppo havaita usein toistuvat teemat ja myöhemmin lajitella ja laskea ne.

2.6 Tutkimuksen toteuttamisprosessi

Työ alkoi orientaatiovaiheella kevättalvella 2014, jonka aikana kartoitettiin opinnäytetyön ideaa. Yhteyttä otettiin ideointimeleissä useisiin eri tahoihin, muun muassa entisiin turvallisuusalan kollegoihin ja vapaaehtoisen maanpuolustuskentän aktiivisiin toimijoihin. Alustavan idean kypsyttyä otettiin yhteyttä Naisten Valmiusliittoon, jossa ideasta innostuttiin. Naisten Valmiusliiton pääsihteerin kanssa käytiin useita puhelin- ja sähköpostikeskusteluja, joiden perusteella laadittiin alustava opinnäytetyösuunnitelma.

Suunnitteluvaiheessa huhti-toukokuussa lähdettiin miettimään tarkemmin aiheen rajausta, keskeisiä käsitteitä ja teemoja sekä tutkimuksen toteutusta, ja samalla laadittiin varsinainen

opinnäytetyösuunnitelma, joka hyväksyttiin 29.4.2014. Suunnitelma esitettiin ja opponoitiin opinnäytetyöseminaarissa 8.5.2014.

Toteutusvaihe eteni nopeasti toukokuun aikana, sillä kyselytutkimuksen suorittamiseen sopiva NASTA-valmiusharjoitus nimeltä Helene 2014 pidettiin Raaseporissa Nylands Brigadissa (Uudenmaan Prikaati) 16.-18.5.2014. Tutkimuksessa käytetyt kysymykset suunniteltiin yhdessä Naisten Valmiusliiton kanssa. Tutkija toteutti kyselyn itsenäisesti Internet-pohjaisella Webropol-työkalulla, jonka käyttö ei ollut entuudestaan tuttua. Kysely lähetettiin osallistujille 20.5.2014. Tämän jälkeen alkoi analysointityö ja raportin kirjoittaminen. Tarkemmin kyselytutkimuksen sisältöä esitellään kappaleessa 4.

Analysointivaihe oli työläs ja aikaa vievä, sillä vastausmateriaalissa oli paljon vapaasti kirjoitettua materiaalia (useiden avointen kysymysten vastaukset). Analyysivaiheessa aineisto käytiin ensin läpi silmäillen ja aineistoa kuvatun sekä tietoa yhdistellen ja luokitellen, muun muassa teemoittelua (mm koodausta eri väreihin) menetelmänä käyttäen. Analysointityön jälkeen aloitettiin tulkinta- ja johtopäätösvaihe.

Julkaisuvaiheessa keskityttiin opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen sekä esitysmateriaalin (powerpoint-kalvot sekä tuki- ja havaintomateriaali taulukkoineen ja kuvioineen) laatimiseen. Tässä viimeisessä vaiheessa myös suoritettiin arvioinnit, työn esittäminen oppilaitokselle ja sen toimittaminen Naisten Valmiusliitolle, työn opponointi ja kypsyysnäytteen tuottaminen (opinnäytetyöstä kertova mediatiedote Turvallisuus- ja riskienhallinta -lehteen).

Työn tueksi, aikataulussa pysymiseksi ja laadun varmistamiseksi on laadittu myös erillinen kansio opinnäytetyöprojektista sekä erillinen taulukko aikatauluista ja tehtävistä. Projektin vastuuhenkilöt olivat tutkija eli opinnäytetyön tekijä Merja Pohjankoski, opinnäytetyön ohjaaja, lehtori Juha Putkonen Laurea-ammattikorkeakoulusta, pääsihteeri Lotta Mertsalmi ja viestintäsihteeri Sanna Mertsalmi Naisten Valmiusliitosta.

Projektin aikana tiedottaminen keskittyi yhteydenpitoon Naisten Valmiusliiton edustajien sekä korkeakoulun opettajien ajan tasalla pitämiseen, rutiineihin ja yhteistyöhön sekä ennalta mainittuihin julkaisuihin (ennakkoartikkeli, itse kyselytutkimus ja siihen liittyvä saatekirje).

Koko työn edistymisen ajan työssä huomioitiin autenttisuus, tutkimuksellisuus, kumppanuus, luovuus ja kokemuksellisuus sekä eettisyys hyvä tieteellinen käytäntö. Näiden asioiden käytännön toteutumista sekä työn edistymistä, laatua, riskejä ja onnistumista kuvataan arvioinnin yhteydessä kappaleessa 6.

3 Yhteistyökumppanin ja toimintaympäristön esittely

Tämä tutkimus on toteutettu Naisten Valmiusliitto r.y:n tilauksesta. Naisten Valmiusliiton toimintaympäristön ja -ajatuksen ymmärtämiseksi esitellään myös sen pääyhteistyökumppanit, Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja Puolustusvoimat sekä kuvataan lyhyesti naisten maanpuolustustyön historiaa ja merkitystä.

3.1 Naisten Valmiusliitto ry

Naisten Valmiusliitto ry on vuonna 1997 naisten valmiuskouluttamisen koordinoijaksi ja naisten osallistumismahdollisuuksien edistäjäksi perustettu valtakunnallinen yhteistyöjärjestö. Liiton kohderyhmänä ovat kaikki suomalaiset ja Suomessa asuvat naiset. Naisten Valmiusliitolla on kymmenen jäsenjärjestöä, joissa toimii yhteensä noin 145 000 naista. Jäsenjärjestöt ovat Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Maanpuolustuskiltojen liitto ry, Maanpuolustusnaisten Liitto ry, Marttaliitto ry, Finlands svenska Marthaförbund rf, Päälystön Naisten Liitto ry, Reservin Upseerien Naisten Perinneliitto ry, Sotilaskotiliitto ry, Suomen Lottaperinneliitto ry ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ry. Naisten Valmiusliitto kuuluu järjestöjäsenenä Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen. (Naisten Valmiusliitto 2014)

Liiton toiminta tähtää arjen turvallisuuden edistämiseen ja yhteiskunnan varautumiskyvyn parantamiseen erityisesti naisten valmiuksien ja mahdollisuuksien vahvistamisen kautta tukien sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteita. Naisten Valmiusliiton vuosittaisille pääkoulutus-tapahtumille, NASTA-harjoituksille, on suuri kysyntä ja niiden vaikutuspiirit ovat paljon 600 osallistujaansa laajemmat. NASTA-harjoitukset ovat naisten omia valmiusharjoituksia naisten tekemänä, jotka Naisten Valmiusliitto rahoittaa. (Mertsalmi 2014)

Naisten Valmiusliiton alueellisesta toiminnasta vastaavat liiton 11 vanhaa läänijakoa mukailevaa alueneuvottelukuntaa, jotka ovat aluetason yhteistyöelimiä. Alueneuvottelukuntien tehtävät liittyvät pääasiassa naisten valmiuskoulutukseen, toiminnasta tiedottamiseen ja yhteistyöhön jäsenyhdistysten ja yhteistyökumppaneiden kanssa tukien liiton toiminta-ajatuksen toteutumista. Liitolla on ollut merkittäviä naisvaikuttajia johdossaan: nykyinen puheenjohtaja on kansanedustaja Anne Holmlund, aiemmin puheenjohtajana ovat toimineet varatuomari Eva Lindblad, ministeri Elisabeth Rehn, valtioneuvos Riitta Uosukainen ja ylijohdaja Anneli Taina. Tällä hetkellä pääsihteerinä toimii kapteeni (res) Lotta Mertsalmi (vuorotteluvapaalla; sijaisena Heli Eräkorpi), ja liitohallituksen jäsenenä toimii eri jäsenjärjestöjen edustajia.

Valmiusharjoitusten järjestämisen lisäksi Naisten Valmiusliitto tekee tärkeää yhteiskunnallista työtä. Naisten Valmiusliitto on valtakunnallisesti uskottava ja vaikuttamaan kykenevä naisten valmiuskouluttamisen ja siihen liittyvien mahdollisuuksien asiantuntija, jonka rooli "edunvalvojana" on laajentunut monille eri sektoreille. Naisten Valmiusliitto pyrkii toiminnallaan laa-

jentamaan naisten mahdollisuuksia kouluttautua ja toimia vapaaehtoisen maanpuolustuksen sektorilla. (Naisten Valmiusliitto 2014)

Edellä mainittua edunvalvontatyötä Naisten Valmiusliitto toteuttaa oman valmius- ja varautumiskoulutustoimintansa lisäksi monin tavoin: valvomalla valmiuskoulutusten toteutumista ja seuraamalla valmiuskoulutustarjontaa, osallistumalla lakivalmisteluihin muun muassa lausunonin ja pyrkimällä vaikuttamaan työnantajien asennoitumiseen työntekijöidensä valmiusharjoituksiin osallistumiseen liittyen. Lisäksi liitto ajaa kaikkien hallinnonalojen yhteisen valtakunnallisen varaamisrekisterin perustamista häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tarvittavaa henkilöstöä varten. Tässä tehtävässä keskeistä on eri hallinnonalojen poikkeusolojen tehtävien määrittely ja henkilöstötarpeiden tunnistaminen. Vapaaehtoisesti kouluttautuneiden naisten kannalta olisi perusteltua, että osaamis- ja koulutustiedot olisivat rekisteröitynä tietokantaan. Tarvittavat valmiudet omaavat henkilöt voitaisiin henkilökohtaisen suostumuksen perusteella sijoittaa eri viranomaisten poikkeusolojen tehtäviin. (Naisten Valmiusliitto 2014)

Naisten Valmiusliiton jäsenjärjestöjen jäseniä on lisäksi koulutettu polttoainesäännöstelyn lupakäsittelytehtäviin mahdollisen vakavan kriisin aiheuttaman polttoainesäännöstelyn varalta.

Käytännön tasolla naiset voivat osallistua Naisten Valmiusliiton toimintaan monin tavoin. Toimintavaihtoehtoja löytyy järjestö- ja hengenkohotustoiminnasta käytännön valmiustaitojen harjoitteluun. Käytännön toimintaa kaipaavat voivat osallistua valmiuskoulutukseen ilmoittautumalla kaksi kertaa vuodessa järjestettäviin NASTA-harjoituksiin. Yhdistys- ja järjestötoiminnasta pitävät voivat liittyä johonkin Naisten Valmiusliiton jäsenjärjestöistä, jotka tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia toimia vapaaehtoisen maanpuolustuksen parissa.

Muita mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön Naisten Valmiusliiton oman toiminnan lisäksi ovat muun muassa naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaminen ja toiminta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen maanpuolustuspiireihin perustetuissa koulutus- ja tukiyksiköissä (KOTU), jotka tarjoavat vapaaehtoisille siviileille mahdollisuuden sitoutua koulutus- ja tukitehtävien suorittamiseen. Yksikössä on sekä siviili- että sotilastehtäviä ja tulevaisuudessa myös tärkeitä poikkeusolojen tehtäviä.

3.1.1 NASTA-harjoitukset

Naisten Valmiusliiton päätapahtumat ovat kahdesti vuodessa järjestettävät NASTA-suurharjoitukset, joihin osallistuu harjoituksesta riippuen noin 250-350 naista jokaiseen. Harjoitukset järjestetään vuorollaan kiertäen eri puolilla Suomea. (Naisten Valmiusliitto 2014)

Nämä harjoitukset ovat Naisten Valmiusliiton tilaamia ja organisoimia, valtakunnallisia naisille kohdennettuja valmiusharjoituksia, jotka toteutetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseina Puolustusvoimien tuella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että naiset itse suunnittelevat, järjestävät ja johtavat harjoitukset sekä toimivat kouluttajina kursseilla. Harjoituksen kurssit järjestetään aina jonkin varuskunnan alueella ja Puolustusvoimat tukevat harjoitusta koulustilojen ja -alueiden sekä vaatteiden, varusteiden ja koulutusmateriaalin muodossa. Naisten Valmiusliitto kuuluu järjestöjäsenenä Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen, jonka kurssitarjontaan nämä harjoitukset kuuluvat.

Harjoitukseen voi osallistua jokainen suomalainen nainen, joka on riittävässä tavanomaisessa fyysisessä ja henkisessä kunnossa. Aikaisempia taitoja tai jäsenjärjestöjen jäsenyyttä ei vaadita. Jokainen harjoitus on jaettu yhtäaikaisiin rinnakkaisiin erillisiin kursseihin, joista jokainen voi valita mieleisensä. Kurssilaiset viettävät pääosan harjoituksesta oman kurssinsa keskuudessa, mutta kaikilla kursseilla on yhteinen huolto (esimerkiksi muonitus, varustaminen ja lääkintähuolto). Muiden kurssien osallistujia tavataan harjoituksen avajaisissa, kaikille yhteisellä alkuluennolla, päättäjaisissa sekä iltaohjelman, saunan, mahdollisen aamuhartauden tai liikuntatuokion sekä osin myös ruokailujen yhteydessä.

Kurssien aiheet vaihtelevat harjoituksittain. Aiheita ovat esimerkiksi lääkintä ja ensiapu, katurvallisuus, maastotaidot, kyberturvallisuus, viestintä kriisitilanteissa, henkinen kriisinsietokyky, henkinen tuki, sähköttä selviäminen, liikenneturvallisuus, kuljetus, turvallinen vesistöissä liikkuminen, muonitus ja kanttiinitoiminta maastossa, meri- ja ilmapuolustus, ikään-tyneiden turvallisuus ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuus. Kurssi sisältää teoriaa ja käytännön harjoittelua. Jokaisen harjoituksen yhteydessä on myös johtamiskurssi, jossa naiset oppivat johtajuutta käytännössä toimien kurssiansa johtajina. Harjoituksissa toimii siis naisia useissa eri rooleissa: osallistujina/kurssilaisina, kouluttajina ja kurssinjohtajina tai harjoituksen johtotehtävissä.

Harjoitusten päämääränä on parantaa osallistujien arjen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä tietoja ja taitoja sekä valmentaa naisia toimimaan erilaisissa johto- ja kouluttajatehtävissä. Kullakin kurssilla on omat kurssin aiheeseen liittyvät oppimistavoitteensa, joiden perusteet Naisten Valmiusliitto asettaa. Lisäksi kouluttajille ja johtajille on asetettu omat tavoitteensa.

Kurssin osallistujien osalta yleisenä tavoitteena on, että osallistajat tuntevat turvallisuuteen tai varautumiseen ja suojeluun liittyvän aihealueensa perusteet ja osaavat aihealueensa käytännön suoritukset, sekä innostuvat valmiuskouluttautumisesta ja naisten toimintamahdollisuuksista. Kouluttajatehtävissä toimivien tavoitteena on, että osallistajat tietävät kouluttamisen teorioita ja osaavat soveltaa tietoa, osaavat antaa ja ottaa vastaan tavoitteellista palautetta, pystyvät toimimaan itsenäisissä kouluttajatehtävissä ja osaavat johtaa pienryhmän

toimintaa erilaisissa tilanteissa sekä ymmärtävät koulutustoiminnan merkityksen. Harjoituksen johtajien tavoitteena on, että he hallitsevat suurten tai suurehkojen kokonaisuuksien johtamisen ja sisäistävät johtamiseen liittyvät arvot ja toimivat niiden mukaisesti. (Naisten Valmiusliitto)

3.1.2 Helene 2014 -harjoitus

Helene 2014 -harjoitus järjestettiin Tammisaarella 16.-18.5.2014 Dragsvikin varuskunnassa, Uudenmaan Prikaatissa. Harjoitus koostui kymmenestä rinnakkaisesta kurssista: katuturvallisuus, kyberturvallisuus, johtamistaidot, maastotaidot, kriisin kohtaaminen, Suomen nainen maanpuolustajana, öljyntorjunta, liikenneturvallisuus, kouluttajavalmennus ja JohdanNASTA-johtamiskurssi. Harjoituksen osallistujista 46% oli Helsingin seudulta tai Uudeltamaalta, 20% Turun ja Porin läänistä ja 15% Hämeen läänistä. Muut osallistujat tulivat melko tasaisesti muilta alueilta (Keski-Suomi, Kymi, Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Oulu ja Vaasa). Lapin alueelta ei tässä harjoituksessa ollut yhtään osallistujaa. Koko harjoituksen vahvuus oli 309 osallistujaa. Jokaisella kurssilla oli 27-37 osallistujaa (paitsi kouluttajavalmennuksessa, jossa oli 13 osallistujaa). Tarkemmin harjoitustakuvataan liitteenä olevassa esitteessä.

3.2 Maanpuolustuskoulutusyhdistys

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (myöhemmin myös MPK) verkkosivujen mukaan järjestön perustaminen sai alkusysäyksen, kun Suomen hallitus päätti syksyllä vuonna 1990, että Pariisin rauhansopimuksen sotilaalliset artikkelit ovat muuttuneessa kansainvälisessä tilanteessa menettäneet merkityksensä. Heti seuraavana vuonna Pääesikunta asetti työryhmän selvittämään vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen toiminnan kehittämistä. Ensimmäiset pilottikurssit järjestettiin vuonna 1992 ja MPK perustettiin joulukuussa 1993.

Uusittu laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta astui voimaan vuonna 2008 ja MPK:n toiminta rekisteröitynä yhdistyksenä päättyi uuden julkisoikeudellisen yhdistyksen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) aloittaessa toimintansa. Nykyisin jäsenjärjestöjä ovat Kadettikunta ry, Maanpuolustuskiltojen liitto ry, Maanpuolustusnaisten Liitto ry, Naisten Valmiusliitto ry, Nylands Brigads Gille rf, Reserviläisliitto ry, Reserviläisurheiluliitto ry, Sininen Reservi ry, Sotilaskotiliitto ry, Suomen Lentopelastusseura SLPS ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Suomen Radioamatööriliitto ry, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry ja Suomen Reserviupseeriliitto ry.

MPK:n toiminnan ja hallinnon puitteet määritellään nyt laissa, jonka mukaan sen tehtävänä on maanpuolustuksen edistäminen koulutuksen, tiedotuksen ja valistuksen keinoin. MPK on vakiinnuttanut asemansa merkittävänä koulutuksen tuottajana sekä järjestöjen ja viranomais-

ten, erityisesti puolustusvoimien, tärkeänä yhteistyökumppanina. Sen toimintaa ohjaa ja valvoo puolustusministeriö.

Itse koulutustoiminta on organisoitu seitsemään maanpuolustuspiiriin sekä meri- ja ilmapuolustuspiireihin. Piirin toimintaa johtaa piiripäällikkö. Varsinainen koulutus toteutetaan koulutus- ja tukiyksiköissä (KOTU-yksikkö). Koulutuksesta vastaavat pääosin vapaaehtoiset kurssinjohtajat ja kouluttajat. Koulutustoiminnassa pääyhteistyökumppani Puolustusvoimien lisäksi muita kumppaneita ovat Pelastusopisto, Suomen Punainen Risti, Reserviläisurheiluliitto ry, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Suomen Erillisverkot Oy ja Suomen Meripelastusseura ry. MPK ry tekee myös kansainvälistä yhteistyötä, mm Viron Kaitseliit:n ja Ruotsin Hemvärnet:n kanssa.

Koulutus on joko Puolustusvoimien kanssa yhdessä toteutettua sotilaallista koulutusta, jossa koulutusryhmänä ovat maakuntajoukot, tai kaikille Suomen kansalaisille avointa, Sisäasiainministeriön kanssa yhteistyössä toteutettua varautumis- ja turvallisuuskoulutusta. Näillä kursseilla harjoitellaan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan oikein onnettomuustilanteissa. (Maanpuolustuskoulutusyhdistys 2014)

Kursseille osallistuminen on edullista; osallistumismaksut ovat muutamien kymmenien eurojen luokkaa ja kattavat lähinnä kurssilaisten muonituksesta aiheutuvat kulut. Naisten Valmiusliiton järjestämät NASTA-harjoitukset ja pääosa muista kursseista ovat MPK:n kursseja.

3.3 Puolustusvoimat

Puolustusvoimien laissa määritellyt tehtävät ovat Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen ja osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. Sotilaalliseen puolustukseen kuuluu maa- ja vesialueen sekä ilmatilan valvominen, alueellisen koskemattomuuden, kansan elinmahdollisuuksien ja perusoikeuksien sekä valtionjohdon toimintavapauden turvaaminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen. Näiden lisäksi tähän tehtäväkategoriaan kuuluu myös sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen.

Puolustusvoimien toiminta-ajatuksena on ylläpitää ja kehittää Suomen valtionjohdon ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen toimintalinjan määrittämää suorituskykyä. Suorituskyky muodostuu maapuolustuksen, meripuolustuksen ja ilmapuolustuksen suorituskyvyistä sekä puolustusvoimien yhteisistä suorituskyvyistä. (Puolustusvoimat 2014)

Puolustusvoimat tukee NASTA-harjoituksia vastikkeetta antamalla harjoituksen käyttöön varuskuntiensa tiloja, alueita, kouluttajia ja koulutus- ja harjoitusmateriaalia. NASTA-harjoitukset järjestetään aina jonkin varuskunnan alueella.

3.4 Naisten aseman tärkeys maanpuolustustyössä kautta aikojen

Naisten vapaaehtoinen maanpuolustustyö ei ole Suomessa uusi asia. Naiset ovat aina tehneet osana; jo esimerkiksi vuonna 1899 helmikuun manifesti herätti naisetkin ottamaan osaa poliittiseen elämään ja isänmaan puolustamiseen. Niin kutsutun Suuren adressin nimienkeräämisen lisäksi Lucina Hagman -niminen koulunjohtajatar päätti kutsua joukon vaikutusvaltaisia naisia koolle ja ehdotti yhdistyksen perustamista. Yhdistyksen tehtävänä olisi kotien valistaminen. Se perustettiin, nimellä Sivistystä kodeille. Viranomaisten vaistottua yhdistyksessä ”propagandaa ja politiikkaa” ja kieltäytyttyä vahvistamasta yhdistyksen sääntöjä viisaat naiset neuvottelivat uudesta nimestä. Päädyttiin viattomaan ja raamatulliseen Marttaan. Valistustyö voitiin naamioida laillisen yhdistyksen alle. Tästä alkoi tänä päivänä tunnetun Marttaliiton tarina.

Sortovuosien aikana ja jälkeen naiset osallistuivat moneen aktivismiin; muun muassa aseiden kätkentään ja kielletyn venäläisvastaisena pidetyn kirjallisuuden salakuljettamiseen ja varastoimiseen. Jääkäriliikkeen alkuaikoina naiset auttoivat miesten majoittamisessa, muonittamisessa ja suojaamisessa matkalla Saksaan. Vuonna 1918 on tietävästi ensimmäistä kertaa mainittu julkisuudessa nimeltä järjestö nimeltä Lotta Svärd - tämä kuultiin Mannerheimin suusta kiitossanoina toukokuun 16. päivänä naisten ojentaessa hänelle vapaussodan loppuparaatissa armeijan kunnialipun. Virallisesti siitä tuli yhdistyksen nimi vasta kolme vuotta myöhemmin. Talvi- ja jatkosodan aikana Lotta Svärd -järjestöllä oli noin 200 000 jäsentä, joista rintamajoukoissa noin 20 000. (Seila, 1972)

Järjestö oli lakkautettava sotien jälkeen, eikä mitään vastaavaa virallisesti perustettu ennen Neuvostoliiton romahtamista. Mutta jälleen naiset toimivat; pian järjestön lakkauttamisen jälkeen perustettiin miesten Reservin upseerien ja -aliupseerien liittojen rinnalle vastaavat naisjärjestöt (Reservin Upseerien Naisten Liitto ja Suomen Aliupseerinaisten Liitto), jotka toimivat etenkin hengellisessä ja aatteellisessa maanpuolustustyössä aktiivisesti. Myöhemmin nämä kaksi järjestöä yhdistyivät ja ottivat nimekseen ”Maanpuolustusnaisten liitto ry”. 1990-luvun alussa perustettiin vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevien naisjärjestöjen valtakunnallinen neuvottelukunta, jossa jäsenenä oli muun muassa edellä mainittu liitto, Sotilaskotiliitto ja muita aktiivisia naisjärjestöjä. Tämä neuvottelukunta muodosti pohjan 1997 perustetulle Naisten Valmiusliitolle.

4 Kyselytutkimuksen esittely ja sen tulokset

Kyselytutkimuksen suorittamiseen sopiva NASTA-valmiusharjoitus nimeltä Helene 2014 pidettiin Raaseporissa Nylands Brigadissa 16.-18.5.2014. Kysymykset suunniteltiin yhdessä Naisten Valmiusliiton kanssa. Opiskelija teki ensimmäisen ehdotelman, jota täydennettiin Naisten

Valmiusliiton toiveiden ja ohjaavalta opettajalta tulleiden kommenttien perusteella. Kysely toteutettiin Internet-pohjaisella Webropol-työkalulla.

Kyselyä markkinoitiin harjoituksen osallistujille usealla eri tavalla etukäteen. Harjoituksessa osallistujille kerrottiin tutkimuksesta suullisesti. Sen lisäksi tutkijan kirjoittama, tutkimuksesta kertova artikkeli valokuvineen ja henkilökohtaisine tervehdyksineen julkaistiin harjoituksen aikana ilmestyvässä, jokaiselle jaettavassa tiedotuslehdessä, jossa myös oli Naisten Valmiusliiton pääsihteerin haastattelu. Haastattelussa pääsihteerin mainitsi tutkimuksen ja rohkaisi osallistumaan siihen. Tutkija oli myös laatinut jokaiselle kurssinjohtajalle valmiin listan, johon kerättiin tutkimukseen osallistumaan halukkaiden sähköpostiosoitteet.

Itse kysely lähetettiin 20.5. niille osallistujille, jotka olivat antaneet sähköpostiosoitteensa tutkimuksen lähettämistä varten. Vastausaikaa annettiin kuluvaan kuukauteen loppuun asti, eli 31.5.2014 saakka. Niille, jotka eivät olleet vastanneet ensimmäisen ja toisen viikon aikana, lähetettiin vielä muistutusviestit Webropol-järjestelmän kautta. Vastaukset saatiin käyttöön kesäkuun ensimmäisenä päivänä. Alustava vastausmateriaalin läpikäyminen ja silmäily aloitettiin heti. Toteutuksessa ja analyysivaiheessa pidettiin taukoa elokuuhun asti työn osapuolten ja ammattikorkeakoulun kesälomien vuoksi. Työ jatkui syyslukukauden alusta ja valmistui marraskuun aikana.

Kysely sisälsi yhteensä 35 kysymystä, jotka oli jaoteltu viiteen kysymysryhmään seuraavasti: Taustakysymykset 10 kpl, ennen harjoitusta omattuja valmiuksia ja osallistumismotiiveja selvittävät kysymykset 6 kpl, itse harjoituksessa koettuja ja saatuja oppeja ja tietotaitoa selvittävät kysymykset 12 kpl, koulutuksen myöhempään hyödynnettävyyteen sekä vaikuttavuuden lisäämiseen liittyvät kysymykset 4 kpl ja avoimet vaikuttavuuden lisäämiseen tähtäävät parannusehdotukset 3 kpl. Lisäksi oli ns. "vapaa sana" -osio, jossa vastaaja sai lähettää terveisiä tai kysymyksiä tutkijalle.

Kyselytutkimusta ei lähetetty jokaiselle harjoituksen osallistujalle, sillä muutamien kurssien osallistujilta ei aikatauluteknisistä syistä saatu kerättyä sähköpostiosoitteita ja kysyttyä osallistumishalukkuutta. Harjoituksen kokonaisvahvuus oli 309 henkilöä. Lopulta kysely lähetettiin 154 henkilölle, joten kyseessä on otanta. Tutkimukseen vastasi 119 henkilöä. Vastausprosentti on näinollen 77. Kaikki eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen. Tutkimuksesta tuotettiin ensin raportti Webropol-työkalun omia raportointiominaisuuksia hyödyntäen. Avoimiin kysymyksiin saatuja vastauksia analysointiin muu muassa teemoittelemalla.

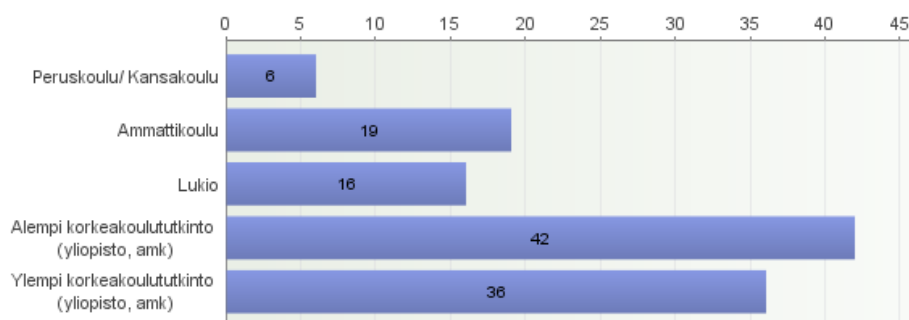
4.1 Taustakysymykset

Taustakysymyksiä oli yhteensä kymmenen kappaletta. Naisten Valmiusliitto oli toivonut vastaajista laajaa taustakartoitusta, koska sitä kiinnosti selvittää myös, miten tämä harjoitus oli

tavoittanut eri-ikäisiä osallistujia ja mistä osallistujat olivat; maaseudulta, taajamasta vai kaupungista. Taustakysymyksillä kartoitettiin myös osallistujien koulutus- ja ammattitaustoja sekä ennakkoon mahdollisesti hankittua varautumiskoulutusta. Kysymykset 1-10 kartoittivat osallistujien ikää, ylintä koulutusta, asuinpaikkaa, tämänhetkistä työtehtävää, mahdollista ammatillista koulutusta turvallisuuteen liittyviltä aloilta, mahdollista valmiuteen, varautumiseen ja turvallisuuteen liittyviä harrastuksia, naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamista, aiempia osallistumisia NASTA-harjoituksiin tai muille turvallisuus-, valmius- tai maanpuolustuskursseille sekä sitä, oliko Naisten Valmiusliitto tuttu ennen tähän harjoitukseen tuloa. Nämä olivat strukturoituja kysymyksiä ja niihin oli annettu valmiit vastausvaihtoehdot.

Naisten Valmiusliiton Mikkeliässä Himottu 2010 -harjoituksen yhteydessä vuonna 2010 tekemässä palautekyselyssä osallistujilta kysyttiin myös kurssia, jolle vastaaja osallistui sekä hänen rooliaan harjoituksessa (osallistuja, kurssinjohtaja, kouluttaja jne). Mikkelin tutkimuksessa taustakysymykset kattoivat edellä mainittujen asioiden lisäksi ainoastaan osallistujien iän, asuinpaikan, koulutus- ja ammattitaustan sekä sen, kuinka mones kerta kyseinen harjoitus osallistujalle oli. (Naisten Valmiusliitto 2010). Näitä taustamuuttujia ei tässä tutkimuksessa selvitetty, mutta muutoin taustatietoja kartoitettiin edellä mainittua tutkimusta laajemmin.

Vastanneista valtaosa (57%) oli iältään 41-60 -vuotiaita. Seuraavaksi eniten oli 61-70 -vuotiaita (17%) ja 31-40 -vuotiaita (16%). Seitsemän vastaajaa oli alle 31-vuotiaita ja kolme 71-80 -vuotiaita. Kyselyyn vastanneiden joukossa ei ollut yhtään alle 21-vuotiasta eikä yli 81-vuotiasta osallistujaa. Vertailemalla näitä tietoja edellä mainitun tutkimuksen (Mikkeli 2010) tuloksiin voidaan todeta, että osallistujien taustat kuten ikä, asuinpaikka ja ammatti vaihtelevat harjoituksesta toiseen. Mikkelin harjoituksessa osallistujajoukko oli ammatti- ja koulutustaustaltaan heterogeenisempi ja mukana oli myös työntekijöitä sekä enemmän nuoria osallistujia. Yhteistä molemmille harjoituksille oli se, että suurin osallistujaryhmä oli 41-60 -vuotiaat. Valtaosalla vastanneista (66%) oli jokin korkeakoulututkinto. Ammattikoulun ylimmäksi koulutukseksi mainitsi 16% vastanneista ja lukion 13%. Vain muutamalla vastaajalla (5%) oli pelkkä kansa- tai peruskoulun oppimäärä koulutustaustanaan. Alla oleva kuvio 1 havainnollistaa vastaajien koulutustaustan jakautumista.

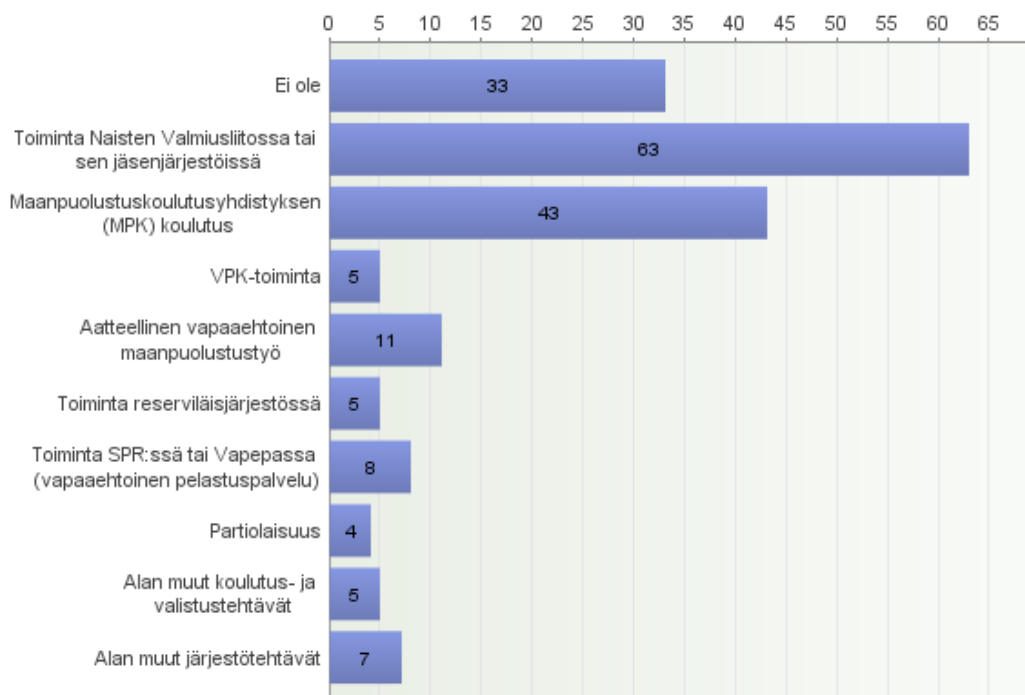
Kuvio 1 - Vastaajien koulutustaustan jakautuminen (N = 119)

Valtaosa vastaajista (58%) asui kaupungeissa. Maaseudulla asui 22% vastaajista ja taajamissa 19% vastaajista.

Suurin osa vastaajista (60%) oli toimihenkilöitä, joista 31 oli alempia toimihenkilöitä, 19 johtaja-, päällikkö- tai esimiesasemassa ja 18 asiantuntija- tai muussa ylemmän toimihenkilön tehtävässä. Muut ammattiryhmät jakoutuivat seuraavasti: eläkeläiset 9%, yrittäjät 8%, hoitoalalla työskentelevät 4%, opetus- tai kasvatusalalla työskentelevät 4%, työntekijät 3% ja opiskelijat 3%. Muina yksittäisinä työtehtävinä mainittiin kotiäiti, freelancer ja työtön. On huomioitava kuitenkin, että jotkut vastaajista olivat ilmoittaneet kaksi nimikettä, esimerkiksi opiskelija ja työtön, joten jaottelu ei ole absoluuttisesti oikein.

Ammattinimikkeiden laaja kirjo vaihteli suunnitteluinsinööristä ja talouspäälliköstä keramiikkataitelijaan ja puutavara-auton kuljettajaan, joten harjoituksen osallistujajoukko edusti varsin laajaa joukkoa suomalaisia naisia ja suomalaista ammattiosaamista.

Suurimmalla osalla kysymykseen vastanneista (90%) ei ollut ammatillista turvallisuusalan koulutusta. Ne, joilla jotakin koulutusta oli, olivat kouluttautuneet väestönsuojeluun ja työturvallisuuteen liittyviin tehtäviin. Enemmistöllä puolestaan oli valmiuteen, varautumiseen tai turvallisuuteen liittyviä harrastuksia, joista valtaosa oli Naisten Valmiusliiton tai Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) koulutustoimintaan liittyviä. Vastanneista vain kaksi henkilöä oli suorittanut naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Moni vastaaja oli valinnut useamman vaihtoehdon, josta syystä näitä lukuja ei esitetä prosenttilukuina. Alla oleva kuvio 2 havainnollistaa vastaajien valmiuteen ja turvallisuuteen liittyviä harrastuksia.

Kuvio 2 - Vastanneiden valmiuteen ja turvallisuuteen liittyvät harrastukset (N=114)

Naisten Valmiusliitto oli ennestään hyvin tuttu 72% :lle vastaajista. Vain yksitoista vastaajaa ei ollut aikaisemmin kuullut Valmiusliitosta. Suurin osa vastaajista (52%) oli osallistumassa NASTA-harjoitukseen ensimmäistä (31%) tai toista kertaa. Myös edellä mainitussa, Mikkelissä 2010 toteutetussa kyselytutkimuksessa valtaosa osallistujista oli ensikertalaisia. Seuraavaksi eniten löytyi osallistujia ryhmästä, jotka olivat mukana harjoituksessa 6.-10. kertaa. Mukaan mahtui myös yli kymmenen kertaa osallistuneita ”konkareita”.

Suurin osa vastaajista (65%) oli osallistunut muille turvallisuus-, valmius- tai maanpuolustus-kursseille. Heistä suurin osa oli osallistunut koulutukseen joko Naisten Valmiusliiton tai MPK:n kautta. Seuraavaksi eniten oltiin osallistuttu Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) tai VPK-toimintaan liittyville kursseille. Muutamat olivat osallistuneet myös Puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin tai kertausharjoituksiin, alueelliselle maanpuolustuskurssille tai järjestyksenalvojakoulutukseen.

4.2 Osallistumisen syyt

Useimmat osallistujat kertoivat osallistuneensa harjoitukseen oppiakseen uusia asioita ja saadaakseen tuoreinta tietoa, verkottuakseen samanhenkisten kanssa hyvähenkisessä tapahtumassa sekä oppiakseen arjen turvallisuustaitoja ja arjen häiriötilanteiden hallitsemista. Monet kertoivat osallistuneensa aikaisemmin onnistuneen NASTA-harjoituksen innoittamana ja kiinnostavan kurssiaiheen houkuttelemana. Muita yksittäisiä mainittuja syitä olivat Ukrainan tilanne ja muuttunut yleinen turvallisuustilanne sekä kaverin houkutteleminen. Useat vastaajat olivat ilmoittaneet useamman kuin yhden syyn. Alla oleva kuvio 3 havainnollistaa vastaajien ilmoittamia tärkeimpiä osallistumisen syitä.

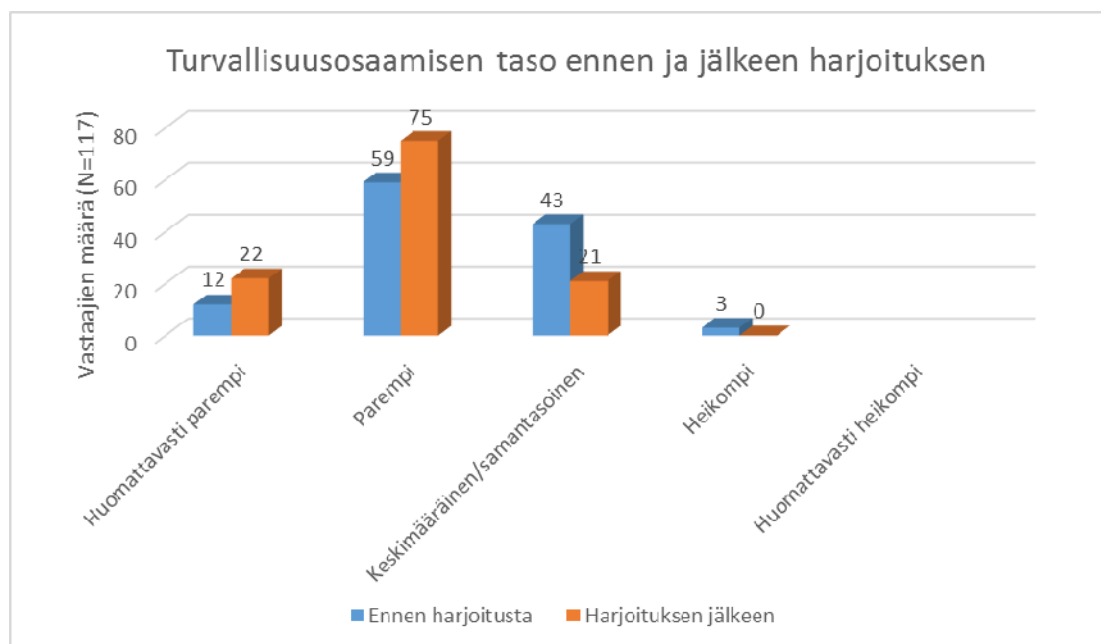
Kuvio 3 - Tärkeimmät syyt osallistua harjoitukseen (N=115)

4.3 Valmiudet ennen harjoitusta ja harjoituksen jälkeen

Keskeistä tutkimuksessa oli selvittää osallistujien valmiuksia ennen harjoitusta ja selvittää osallistujien kokemuksen perusteella harjoituksen vaikuttavuutta näihin valmiuksiin. Tätä selvitettiin muu muassa kysymyksellä ”Miten arvioisit turvallisuusosaamisesi tasoa verrattuna muihin suomalaisiin naisiin tullessasi Helene 2014 -harjoitukseen?” Tähän kysymykseen vastasi 117 vastaajaa.

Ennen harjoitusta 10% vastaajista koki taitonsa olevan huomattavasti muita suomalaisnaisia paremmalla tasolla. 50% vastaajista koki omaavansa muihin suomalaisiin naisiin verrattuna paremman turvallisuusosaamisen, ja 37% vastaajista koki omaavansa muiden suomalaisnaisten kanssa saman tasoisen osaamisen. Muutama vastaaja ilmoitti turvallisuusosaamisensa olevan keskivertoa heikompaa, eikä kukaan ilmoittanut osaamisensa olevan huomattavasti keskitasoa heikompaa.

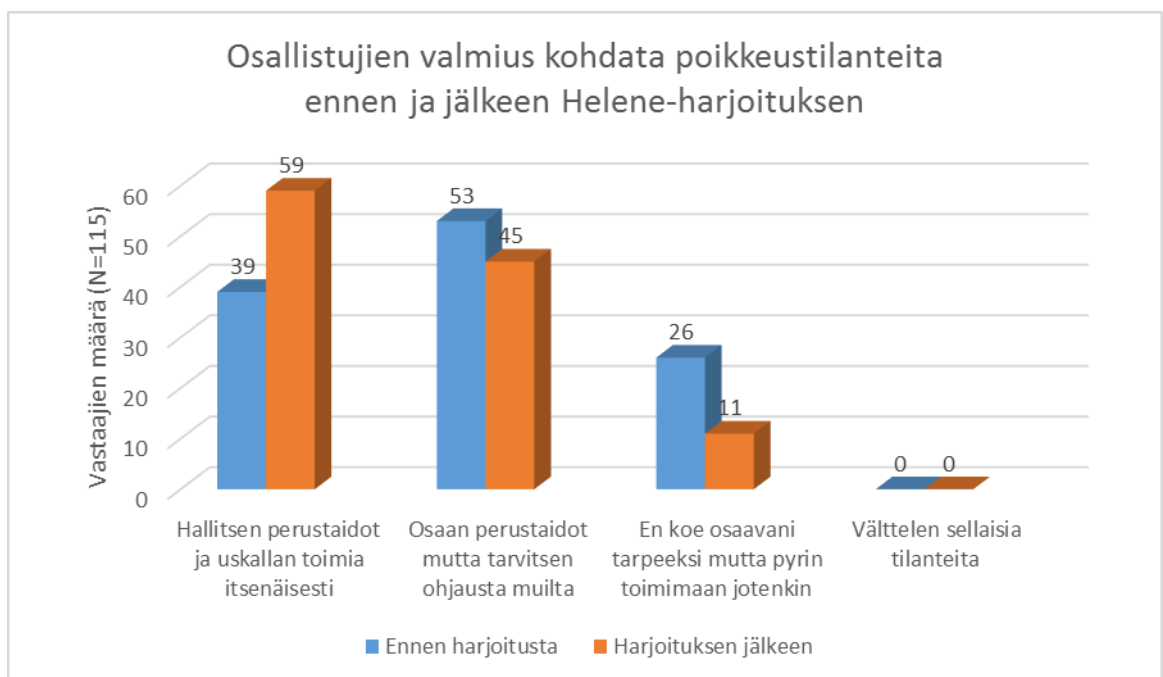
Tutkimustiedon mukaan vastaajat ovat selkeästi kokeneet, että harjoitus on vaikuttanut heidän turvallisuusosaamiseensa: harjoituksen jälkeen jo 19% vastaajista ilmoitti turvallisuusosaamisensa tason olevan huomattavasti parempi kuin muilla suomalaisilla naisilla ja 64% vastaajaa ilmoitti taitojensa olevan paremman kuin muilla. Taitonsa keskimääräisiksi arvioivia oli nyt 18% vastaajista. Kukaan ei enää harjoituksen jälkeen kokenut olevansa taidoiltaan muita heikompia. Alla oleva kuvio 4 havainnollistaa edellä mainittuja löydöksiä:

Kuvio 4 - Turvallisuusosaamisen taso muihin suomalaisnaisiin verrattuna (N=117)

Vastaajilta kysyttiin arviota omasta valmiudesta kohdata arjen tai poikkeusolojen vaara- tai häiriötilanteita ennen harjoitusta. Myöhemmin kysyttiin sama kysymys kokemuksista harjoituksen jälkeen. Ennen harjoitusta 34% vastaajista koki kykenevänsä toimimaan vaara- tai häiriötilanteessa itsenäisesti ja 46% vastaajista ilmoitti hallitsevansa perustaidot muiden ohjaamana. Vastaajista 23% ei kokenut osaavansa riittävästi, mutta kykenevänsä kuitenkin jotenkin toimimaan. Kukaan ei ilmoittanut välttävänsä poikkeus- tai häiriötilanteissa toimimista.

Tätä kohtaa oli myös erittäin mielenkiintoista verrata myöhemmin kysytyyn vastaavan osaamisen arviointiin harjoituksen jälkeen. Kuten alla olevista kuviosta voidaan havaita, vastaajat kokivat valmiuksiansa selvästi kehittyneen. 51% vastaajista koki kykenevänsä toimimaan vaara- tai häiriötilanteessa itsenäisesti harjoituksen jälkeen ja 39% vastaajista ilmoitti hallitsevansa perustaidot muiden ohjaamana. Enää vain 10% vastaajista ei kokenut osaavansa riittävästi, mutta kykenevänsä jotenkin toimimaan, eikä kukaan ilmoittanut välttävänsä poikkeustilanteissa toimimista. Alla oleva kuvio 5 havainnollistaa hyvin edellä mainittua huomiota.

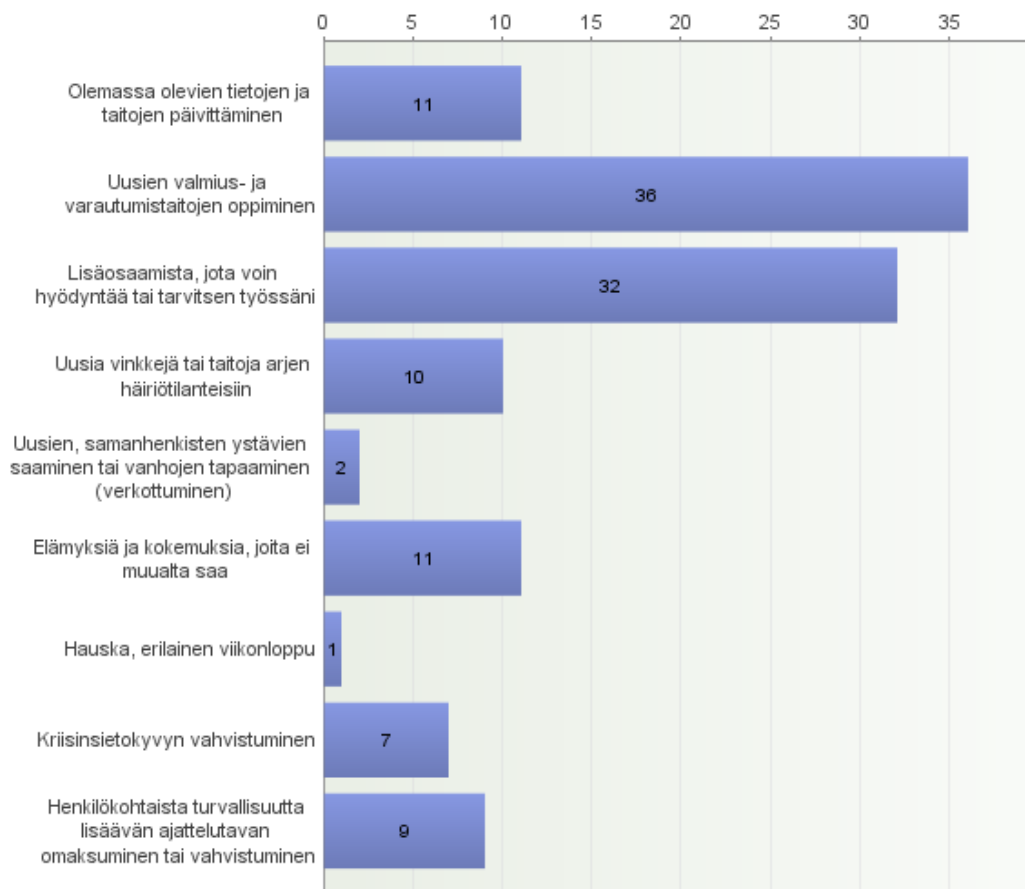
Kuvio 5 - Osallistujien valmius kohdata poikkeustilanteita ennen ja jälkeen harjoituksen

Vastaajilta kysyttiin tässä osioissa myös miten ja kuinka usein he kiinnittivät huomiota erilaisiin turvallisuuteen liittyviin asioihin (esimerkiksi kotivara, palovaroitin, lähimmäiset, ympäristön tarkkaileminen, kiinnostuneisuus turvallisuudesta, onnettomuuksien ehkäisy) ennen harjoitusta ja sen jälkeen. Tähän kysymykseen vastasi 119 henkilöä. Kysyttäessä harjoituksen jälkeistä tilannetta vastauksia saatiin 114.

Ajateltaessa tilannetta harjoituksen jälkeen 61% vastaajista ilmoitti ajattelevansa omaa tai läheistensä turvallisuutta tai olevansa kiinnostunut turvallisuuteen liittyvistä asioista päivittäin tai useita kertoja viikossa (vastaava luku ennen harjoitusta 57%). 51% vastaajista ilmoitti silmäilevänsä ympäristöään mahdollisten uhkien varalta (esimerkkinä turvallisen reitin valinta) päivittäin tai useita kertoja viikossa (vastaava luku ennen harjoitusta 38%). Vastaajista 56% ilmoitti tekevänsä onnettomuuksia estäviä valintoja päivittäin tai useita kertoja viikossa (ennen harjoitusta 50%). Palovaroittimen paristoja ei uskonut tarkistavansa itse koskaan 5% osallistujista (ennen harjoitusta 8%), ja enää vain 8% ei tiennyt tai huolehtinut kotivarasta (ennen harjoitusta 12%).

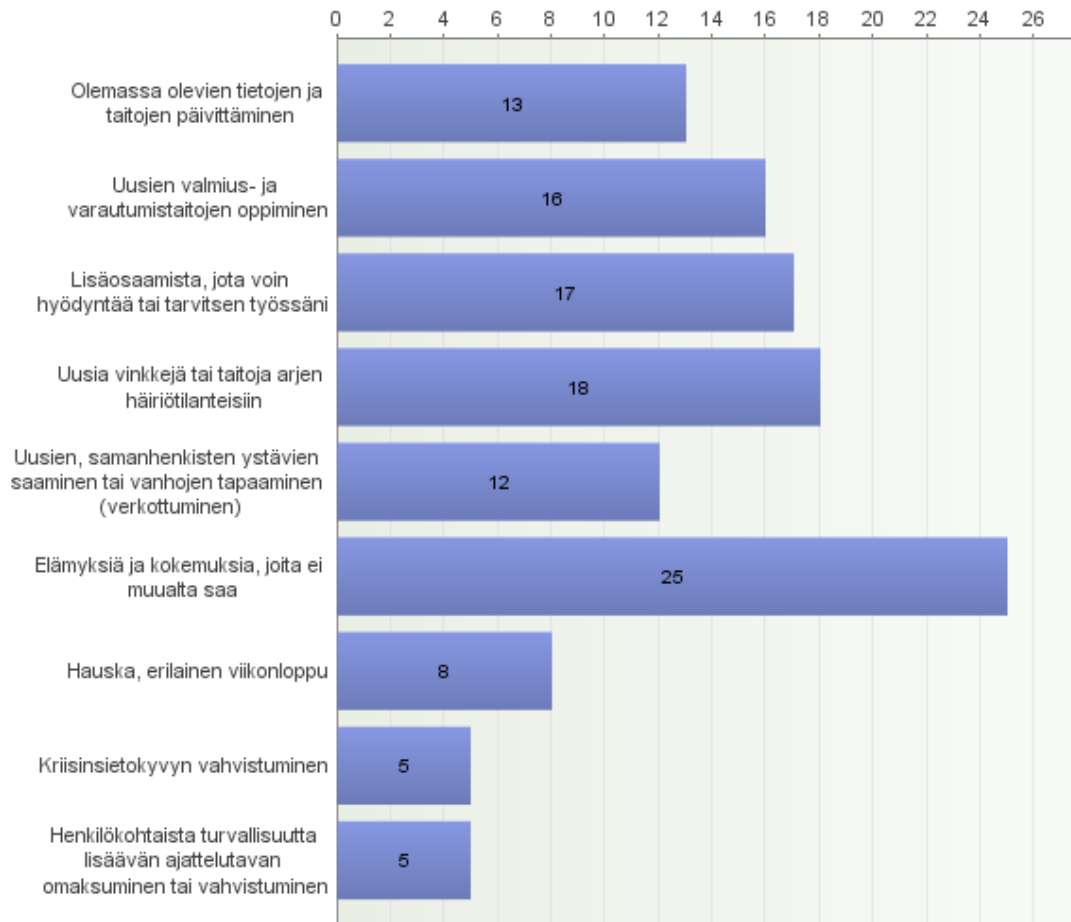
4.4 Osallistujien odotukset

Tässä kysymysosiossa vastaajia pyydettiin ilmoittamaan tärkein ja toiseksi tärkein syy osallistua harjoitukseen. Alla oleva kuvio 6 havainnollistaa vastaajien ensisijaisia ennako-odotuksia harjoituksen suhteen. Vastaajista noin kolmannes (30%) odotti oppivansa uusia valmius- ja varautumistaitoja ja 27% odotti saavansa sellaista lisäosaamista, jota voi hyödyntää myös työssään. Vastaajat kokivat myös tärkeiksi olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittämisen sekä harjoitusten elämyksellisyyden.

Kuvio 6 - Osallistujien tärkeimmät odotukset harjoitukseen tultaessa (N=119)

Toiseksi tärkeimmäksi odotukseksi nousi selkeästi harjoitus sellaisena elämyksenä, jota muualta ei saa. Muina asioina mainittiin melko tasaisesti uusien vinkkien tai taitojen saaminen arjen häiriötilanteiden varalle, töissäkin hyödynnettävä lisäosaaminen ja uusien valmius- ja varausaitojen oppiminen. Alla olevasta kuviosta 7 ilmenee osallistujien toiseksi tärkeimmäksi osallistumisen syyksi mieltämät asiat.

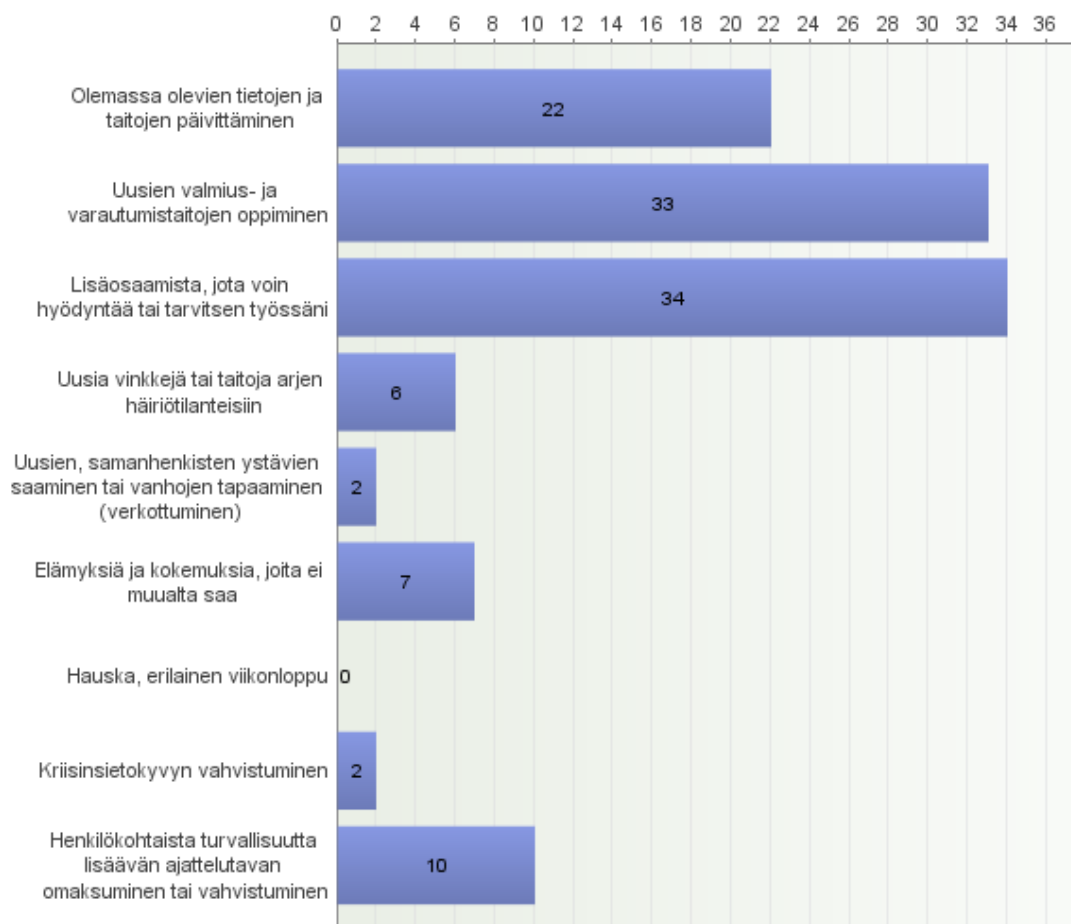

Kuvio 7 - Osallistujien toiseksi tärkeimmät odotukset harjoitukseen tullessa (N=119)

4.4.1 Miten harjoitus vastasi osallistujien odotuksia?

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, mitä he kokivat saaneensa ensi- ja toissijaisesti harjoituksesta verrattuna edellä mainittuihin odotuksiin. Näihin kahteen kysymykseen saatiin 116 ja 117 vastausta. Kun vastauksia verrataan odotuksiin, voidaan todeta, että pääosin osallistujien odotukset ovat heidän kokemansa mukaan täyttyneet. Ensikertalaisten ja "konkarien" (vähintään neljättä kertaa osallistuvien) välillä ei tässä kysymyksessä havaittu suuria eroja. Ensikertalaiset kokivat konkareita enemmän saaneensa sellaisia taitoja joita voivat hyödyntää myös työelämässään.

Olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittäminen täyttyi 22 vastaajan mielestä (tärkeimpänä odotuksena 11 vastaajalla, toissijaisena 18:lla). Työssäkin hyödynnettävää lisäosaamista koki saaneensa 32 vastaajaa (tärkeimpänä odotuksena 34:llä, toissijaisena 13:lla). Uusia vinkkejä arjen häiriötilanteisiin sai 6 vastaajaa (tärkeimpänä odotuksena 10:llä, toissijaisena 10:llä). Ystävien tapaamisen ja verkottumisen toive täyttyi kahdella vastaajalla (tärkeimpänä odotuksena 2:lla, toissijaisena 16:lla). Elämyksiä joita ei saa muualta koki saaneensa seitsemän vastaajaa (tärkeimpänä odotuksena 11:lla, toissijaisena 20:lla). Kukaan ei ilmoittanut tärkeimmäksi odotuksiin vastanneeksi anniksi hauskaa erilaista viikonloppua (tärkeimpänä odotuksena 1:llä, toissijaisena 8:lla). Kaksi vastaajaa koki kriisinsietokykynsä vahvistumisen harjoituksen tärkeimpänä antina (tärkeimpänä odotuksena 7:llä, toissijaisena 5:llä) ja 10 vastaajaa koki saaneensa henkilökohtaista turvallisuutta lisäävän tai vahvistavan ajattelutavan tärkeimmäksi toteutuneeksi kotiin viemiseksi (tärkeimpänä odotuksena 9:llä, toissijaisena 5:llä). Alla olevasta kuviosta 8 ilmenee osallistujien kokema harjoituksen ensisijainen anti verrattuna aiemmin ilmoitettuihin toiveisiin harjoitukseen tultaessa.

Kuvio 8 - Osallistujien kokema tärkein anti odotuksiin verrattuna (N=116)

4.4.2 Harjoituksille asetettujen yleisten tavoitteiden toteutuminen

Naisten Valmiusliitto on määritellyt NASTA-harjoitusten yleiseksi päämääräksi parantaa osallistujien arjen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä tietoja ja taitoja sekä valmentaa naisia toimimaan erilaisissa johto- ja kouluttajatehtävissä. Kurssin osallistujien osalta yleisenä tavoitteena on, että osallistajat tuntevat turvallisuuteen tai varautumiseen ja suojeluun liittyvän aihealueensa perusteet ja osaavat aihealueensa käytännön suoritukset, sekä innostuvat valmiuskouluttautumisesta ja naisten toimintamahdollisuuksista.

Mielenkiintoinen ja tärkeä huomio edellisistä taulukoista ja yhteenvedosta tehtynä on, että osallistujien omat odotukset kuvasivat hyvin samankaltaisia asioita kuin nämä edellä mainitut Naisten Valmiusliiton harjoituksille yleisesti asettamat tavoitteet.

Harjoituksen jälkeen osallistujien valmiustaitojen osaamistaso on voimakkaasti noussut ja jokainen vastaaja koki kykenevänsä itsenäisesti, johdettuna tai edes jotenkin toimimaan poikkeusoloissa, eikä kukaan enää kokenut välttelevänsä näissä tilanteissa toimimista (kts kuvio 5). Lisäksi kukaan ei enää harjoituksen jälkeen kokenut turvallisuustaitojensa olevan keskivertoa heikompia, ja suurin osa koki näiden taitojen olevan keskimääräistä parempia tai huomattavasti parempia (kts kuvio 4). Osallistajat myös selkeästi innostuivat valmiuskouluttamisesta, mikä ilmenee tarkemmin alla kappaleen 4.6 yhteydessä. Näinollen voidaan yksiselitteisesti todeta, että tältä osin harjoitus on vastannut myös Naisten Valmiusliiton harjoituksille asetettuihin tavoitteisiin.

4.5 Harjoituksen keskeisin anti ja ”kotiinvieminen”

Eräs koko kyselyn keskeisimmistä ja Naisten Valmiusliitolle tärkeimmistä kysymyksistä oli avoin kysymys, jolla kartoitettiin osallistujien kokemaa tärkeintä ”kotiinviemistä” ja sitä, mitä heille ikään kuin ”jäi käteen” harjoituksesta.

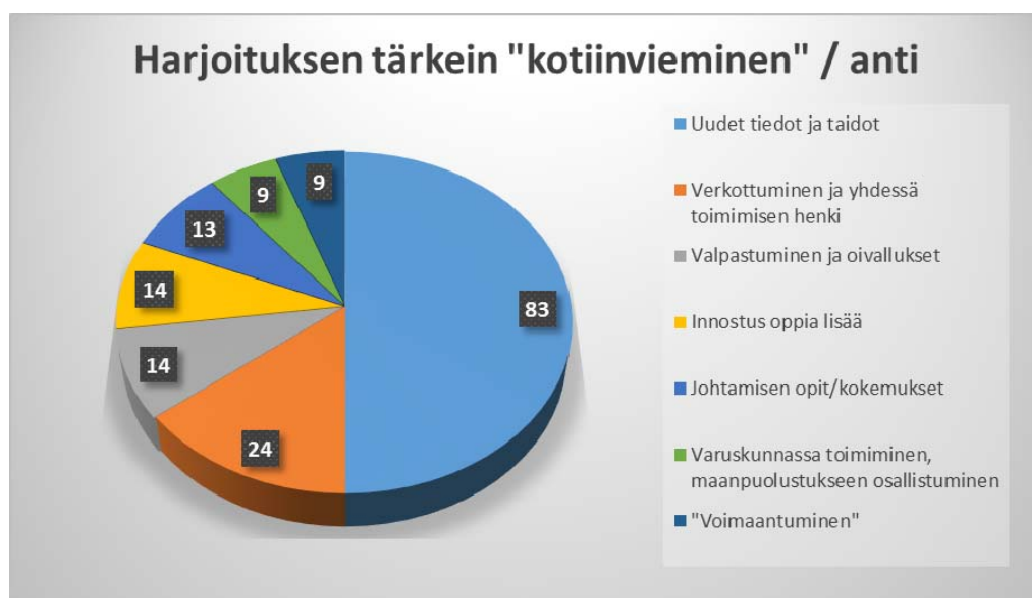
Tähän kysymykseen vastasi 107 henkilöä. Useat vastaajat olivat maininneet useamman asian. Uuden tiedon tai uusien taitojen saaminen mainittiin 83 kertaa. Tähän kategoriaan teemoittelun yhteydessä laskettiin kuuluvaksi sekä sellaiset vastaukset, jotka oli annettu yleisessä muodossa ”sain paljon uutta tietoa”, ”opin monia uusia hyödyllisiä taitoja”, että sellaiset vastaukset, joissa oli määritelty tarkemmin jokin konkreettinen opittu taito tai tieto. Näitä erikseen mainittuja opittuja asioita olivat öljyntorjunta, ensiapu, itsepuolustustaidot, liikenneturvallisuus, hankalan henkilön tai tilanteen kohtaaminen, kyber- ja tietoturvallisuuteen liittyvät asiat ja maastotaidot. Toiseksi eniten (24 eri mainintaa) mainittiin yhteisöllisyyteen, hyvään henkeen ja verkostoitumiseen liittyvät kokemukset: ”Yhdessä saadaan hyvää aikaan”,

"Taito tehdä erilaisia asioita yhdessä", "Mahtava tunne yhteisestä naisten asiasta kaikkien hyväksi", "Hyvä meininki" ja "Kontaktit".

Seuraavaksi tärkeimpinä anteina koettiin valpastuminen ja ajattelemaan tai toimimaan heittäminen ja oivallukset (14 mainintaa) sekä uuden oppimisen näkö ja halu jatkaa oppimisprosessia tai osallistua uudelleen NASTA-harjoitukseen (14 mainintaa). Valpastumista ja oivalluksia kuvattiin muun muassa näin: "Harjoitus herätti entistä paremmin tiedostamaan yksilön asenteiden ja toiminnan merkityksen yleisen ja yksityisen turvallisuuden ylläpitämisessä", "Turvallisuus ei synny siitä, että joskus kerran käy kurssilla, vaan turvallisuuden pitää olla tapa toimia arjessa", "Harjoituksessa saadut uudet tiedot herättivät pohtimaan, miten voin itse ennaltaehkäistä tapaturmia/onnettomuuksia" ja "Turvallisuustarpeen tiedostaminen, todellisuuden "päivittäminen" (eläminen jokseenkin suojattua)".

Johtamistaitoihin liittyvät opit mainittiin 13 kertaa ja maanpuolustustoimintaan osallistumisen halu tai puolustusvoimat/varuskunta mielekkäänä toimintaympäristönä 10 kertaa.

Moni koki eräänlaisen "voimaantumisen" tärkeimpänä kotinviemisenään. Tätä ilmaistiin muun muassa koetulla onnistumisen tai selviytymisen tunteella ja oman rohkeuden voimistumisella: "Verkostoituminen, oman rohkeuden ja asiantuntijuuden vahvistuminen", "Myönteinen kokemus omien vahvuuksien toimimisesta", "Tunne siitä, että oppi jotakin ja selvisi hyvin maastossa". Useissa vastauksissa oli lisäksi kuvattu pärjäämisen, osaamisen ja selviytymisen tuoma positiivista tunnetta ja kokemusta. Muita mainittuja asioita olivat uudenlainen kokemus ja elämys sekä kurssilla opitun hyödyntämisen mahdollisuus myös työelämässä. Nämä "voimaantumisen" kokemukset tukevat ja kuvaavat hyvin Naisten Valmiusliiton markkinoinnissa ja lausunnoissa käyttämiä ilmaisuja samasta asiasta.

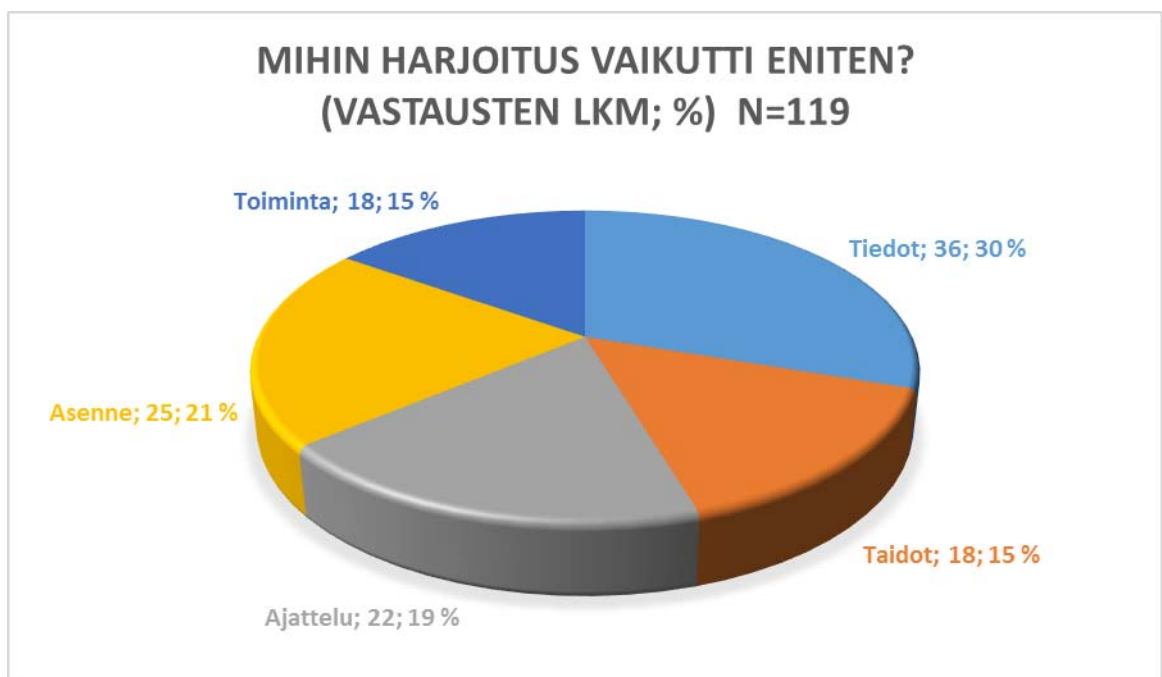
Kuvio 9 - Harjoituksen tärkein anti osallistujien mielestä (mainintojen lukumäärä)

4.6 Vaikutus tietoihin, taitoihin, ajatteluun, asenteeseen ja toimintaan

NASTA-harjoitusten vaikuttavuus on Naisten Valmiusliitolle keskeinen ja tärkeä kiinnostuksen kohde ja myös tämän tutkimuksen tutkimusongelman ydintä. Kyselytutkimuksen avulla haluttiin sen vuoksi laajoin ja tarkoin kysymyksin selvittää, miten osallistujat kokevat harjoituksen vaikuttaneen heihin; oliko sen koettu vaikuttavan eniten tietoihin, taitoihin, ajatteluun, asenteeseen vai toimintaan.

Osallistujien kokemaa vaikutusta eri asioihin tarkennettiin vielä kysymällä erikseen jokaisesta edellä mainitusta kohdasta; miten harjoitus vaikutti osallistujan tietoihin/taitoihin/ajatteluun/asenteeseen ja toimintaan, ja mikäli vaikutusta ei ollut, mikä oli ollut esteenä vaikutukselle.

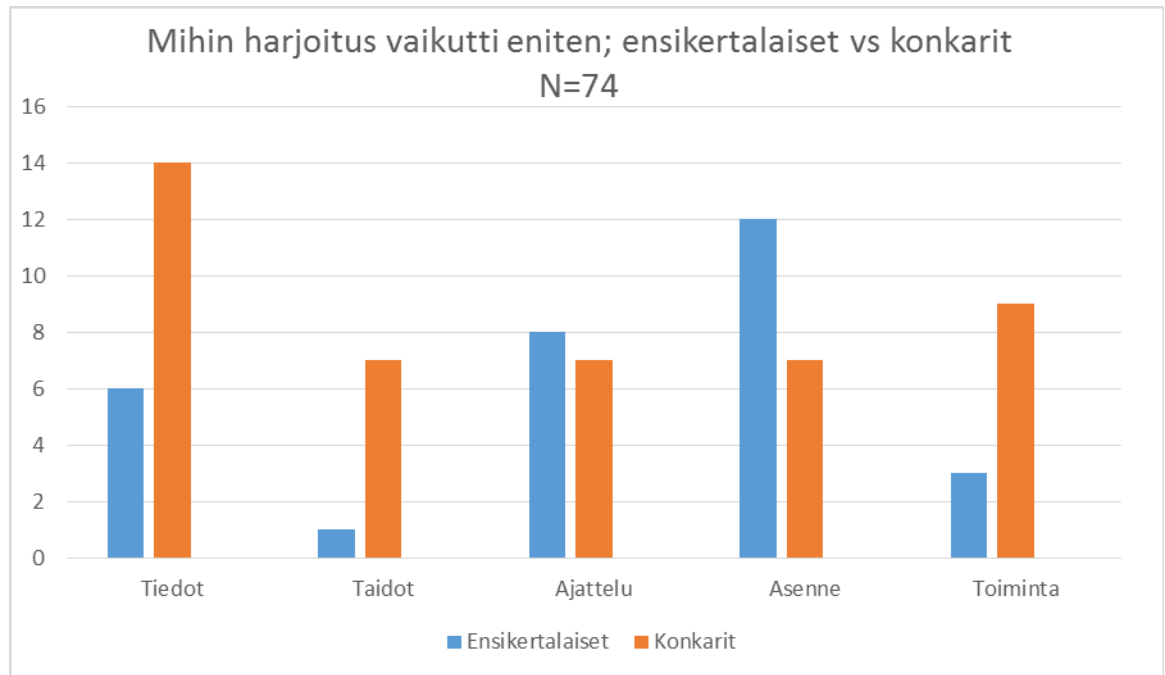
Ensimmäiseen kysymykseen (vaikuttiko harjoitus eniten tietoihin, taitoihin, ajatteluun, asenteeseen vai toimintaan) oli annettu valmiit vastausvaihtoehdot. 30% vastaajista ilmoitti harjoituksen vaikuttaneen eniten tietoihin (36 vastaajaa). 25 vastaajaa koki, että harjoitus vaikutti eniten asenteisiin. Kolmanneksi eniten vaikutusta koettiin olevan ajatteluun (22 vastaajaa) ja yhtä paljon vaikutusta taitoihin ja toimintaan (18 vastausta molemmissa). Alla oleva kuvio 10 havainnollistaa tätä jakaumaa.

Kuvio 10 - Harjoituksen vaikuttavuus (tiedot, taidot, ajattelu, asenne, toiminta)

Kun harjoituksen vaikuttavuutta edellä mainittuihin asioihin verrattiin vielä ensikertalaisten ja "konkarien" (vähintään neljättä kertaa osallistuvien) vastauksiin, havaittiin eroavaisuuksia: ensikertalaisten mielestä harjoituksessa saatu koulutus oli vaikuttanut eniten asenteeseen ja

toiseksi eniten ajatteluun, kun taas "konkarit" kokivat vaikutusta olleen eniten tietoihin ja toiseksi eniten taitoihin. Alla oleva kuvio havainnollistaa tätä eroa. (Huom. vastaajien määrä 74, sillä kuviossa otettiin vertailuun vain ensikertalaiset ja vähintään neljättä kertaa osallistuvat. Toista tai kolmatta kertaa osallistuvien vastaukset on jätetty pois).

Kuvio 11 - Harjoituksen vaikuttavuus; ensikertalaiset vs. "konkarit"

Harjoituksen vaikutus tietoihin

Tähän kysymykseen vastasi 108 osallistujaa, joista 105 (97%) koki harjoituksen vaikuttaneen tietoihinsa ja vain kolme vastaajaa koki ettei vaikutusta ollut. Harjoituksen vaikutus osallistujien tietoihin näkyi vastausten mukaan eniten sekä uuden tiedon saamisessa sekä vanhojen tietojen päivittymisessä. Tämän lisäksi mainittiin sellaisen uuden tiedon tai asian ymmärtäminen, jota aikaisemmin ei ollut tullut ajatelleeksi, teoriakehyksen saaminen jo omattujen käytännön taitojen (esim. johtaminen) tueksi sekä tietotason kasvaminen myös niillä, jotka olivat olettaneet tietävänsä kyseisestä asiasta riittävästi.

Vastauksista ilmeni myös, että saatu tieto kasvatti myös käyttämään tietolähteitä, ymmärtämään yhteiskuntaa uhkaavia vaaroja ja myös kuitenkin luottamaan yhteiskuntaan kun oltiin opittu tietämään miten uhkiin on jo varauduttu. Yksi vastaaja koki myös tärkeäksi uuden tiedon sen vuoksi, että hän osaa jatkossa myös arvioida itse paremmin erilaisia kriisitilanteita sen sijaan että muodostaisi kuvan vain median tarjoaman tiedon perusteella. Useat vastaajat olivat myös maininneet tarkasti aihealueen josta uutta tietoa saatiin (esimerkiksi kyberturvallisuus, ensiapu, maastotaidot, öljyntorjunta, johtamistaidot).

Ne kolme vastaajaa, jotka eivät kokeneet tietotasonsa lisääntyneen, kertoivat sen johtuneen siitä, että oma kurssi sattui olemaan käytännön tekemiseen painottuva kurssi, ja siitä, ”kurssi ei lunastanut lupauksiaan, koska kouluttajalla ei ollut oikea asennetta”, sekä sen vuoksi, että harjoitustoimiston roolikin oli osallistujia palveleva, eikä uutta tietoa antava.

Harjoituksen vaikutus taitoihin

Kysymykseen harjoituksen vaikutukseen taidoista vastasi 103 osallistujaa. Heistä valtaosa (90 vastaajaa eli 87%) koki, että harjoitus oli jollakin tavalla vaikuttanut omiin taitoihin. Useimmiten toistuvia vastauksia olivat käytännön taitojen parantuminen ja taitojen kertaamisen hyödyllisyys. Useat olivat myös luetelleet nimeltä uusia oppimiaan käytännön taitoja (esimerkiksi kyberturvallisuuteen, itsepuolustukseen, maasto- ja johtamistaitoihin liittyviä taitoja).

Niistä vastaajista (13 kpl), jotka ilmoittivat ettei vaikutusta ollut, suurin osa kuvasi sen johtuvan teoriapainotteisesta kurssista. Myös nämä vastaajat kokivat kuitenkin hyötyneensä kurssista. Yksi vastaaja toivoi järjestelmällisempää ja selkeämpää kurssia joka mahdollistaisi enemmän aikaa käytännön harjoitteluun, ja yksi vastaaja koki käytetyt työvälineet heikoiksi.

Harjoituksen vaikutus ajatteluun

Tähän kysymykseen vastasi 103 osallistujaa. Lähes jokainen vastaaja (97%) ilmoitti jonkin positiivisen vaikutuksen ajatteluunsa ja vain kolmen vastaajan mielestä harjoitus ei vaikuttanut mitenkään (ajatteluun). Tämän kysymyksen vastauksia oli hiukan vaikea lukumäärällisesti erottaa ja teemoitella, sillä moni kuvasi samaa asiaa erilaisin ilmaisin tai antoi usean eri vastauksen yhdessä lauseessa. Eniten käytettyjä ilmaisuja olivat ajattelun avartuminen ja laajentuminen. Moni vastaaja kertoi myös ajattelunsa parantuneen ja lisääntyneen. Yksittäisiä käytettyjä ilmaisuja olivat myös ajattelun monipuolistuminen ja kehittyminen.

Vastauksista erottui selkeästi omana ryhmänään jonkinlainen ”herääminen”, selkeä ajattelun oivaltava ja pysäyttäväkin muutos, jota oli enemmän perusteltu. Näitä oivalluksia kuvattiin muun muassa oman toiminnan selkeämpänä tiedostamisena, valveutuneisuuden ja terveen varovaisuuden mutta myös rohkeuden lisääntymisenä sekä ympäröivän maailman uhkien ja vaarojen tiedostamiseen heräämisenä arjessa sekä häiriötilanteissa. Vastauksissa kuvattiin myös heräämistä maanpuolustuksen ajattelemiseen ja kunnioittamiseen ja sen tärkeyden ymmärtämiseen. Myös naisten laaja osaaminen ja sen hyödyntämisen tarpeellisuus oltiin oivallettu.

Ne kolme vastaajaa, jotka eivät kokeneet ajattelunsa muuttuneen, kuvasivat syyksi sen, että ajattelu ja asenne oli jo ennestään kunnossa (1), sen, että harjoitus oli liian rankka paljoi-
ne seisomisineen ja liian vähäisine taukoineen (1) ja sen, että juuri tämä harjoitus ei muuttanut ajattelua, mutta yleensä vastaavat NASTA-harjoitukset kyllä (1).

Harjoituksen vaikutus asenteisiin

Tähän kysymykseen vastanneista 99 vastaajasta 21 (21%) ilmoitti selkeäsanaisesti ja lyhyesti asenteiden muuttuneen positiivisemmiksi tai parantuneen. 19 vastaajaa (19%) ilmoitti, ettei kokenut asenteessaan muutoksia. Valtaosa viimeksi mainituista 19:sta perusteli asiaa kuitenkin positiivisesti ja useimmiten sillä, että jo aikaisemminkin asenne on ollut positiivinen ja kunnossa ja harjoituksen ansioista tai harjoituksessa se säilyi samanlaisena edelleen. Yhdessäkään vastauksessa ei ollut harjoituksesta johtuvaa syytä sille, että asenne ei muuttunut.

Lisäksi 16 vastaajaa (16%) koki asenteissaan henkilökohtaistakin kasvua, lähinnä itseen liittyvissä asenteissa. Nämä vastaukset kuvastavat jo aikaisemmissakin vastauksissa ilmennyttä niin kutsuttua voimaantumista; ja sitä ilmaistiin muun muassa seuraavasti: "Tiedän että pärjään monessa tilanteessa ja jos en pärjää voin pyytää apua muilta", "Opin ymmärtämään itseäni paremmin", "Opin jatkuvasti hyväksymään erilaisia ihmisiä", "Sain paljon lisää luottamusta omiin taitoihini ja kykyihini", "Uskallan epäillä enemmän ja olla rohkeampi" ja "Pikkusen tuli sellainen voittajaolo leirin jälkeen". Vastaajista 13 (13%) kertoi asenteensa muuttuneen maanpuolustushenkisemmäksi, isänmaallisemmaksi tai positiivisemmäksi naisten maanpuolustustyötä ja MPK:n ja Naisten Valmiusliiton koulutustoimintaa kohtaan. Muutamat vastaajista kertoivat asennoituvansa (terveesti) varauksellisemmin uhkaavan näköisiin henkilöihin tai tilanteisiin tai ympäröivään maailmaan.

Harjoituksen vaikutus toimintaan

Kysymykseen harjoituksen vaikuttavuudesta omaan toimintaan vastasi 95 henkilöä. Koska kysely lähetettiin vastaajille jo heti muutama päivä harjoituksen jälkeen, on vastauksissa arvioitu tulevaa toimintaa, eikä vielä voida arvioida käytännössä tapahtunutta. Vain viisi vastaajaa (5%) ilmoitti, ettei harjoituksella ollut arvioitua vaikutusta heidän toimintaansa. Muut vastaajat (95%) kokivat harjoituksen vaikuttavan jotenkin heidän toimintaansa. Nämä vastaukset jakaantuivat seuraavasti: 27% ilmoitti uskovansa turvallisuuteen liittyvien konkreettisten toimintojen parantuvan. Esimerkkinä niistä "Turvallisempi toiminta liikenteessä ja esineiden turvallisempi sijoittelu autossa", "Olen aktiivisempi johtajana". Osa oli jo ehtinyt toimiakin: "Päivitykset ovat kunnossa ja webkamera laastarilla peitetty", "Poistin koneelta tietyt tarpeettomat ohjelmat", "Tulostin turvakortin", "Ostin turvavyöleikkurin".

Muita usein toistuvia vastauksia oli parantunut yleinen uskallus lähteä toimimaan erilaisissa vaaratilanteissa, mikä on kaiken valmiustoiminnan kannalta merkittävä ja Naisten Valmiusliittoaikin erityisesti kiinnostava seikka.

Osallistujista 16% koki selkeästi henkilökohtaisten ominaisuuksien vahvistuneen, mikä tulee heidän arvionsa mukaan todennäköisesti näkymään tulevassa toiminnassa. Tätä vaikutusta

kuvattaessa käytettiin muun muassa sanoja keskittyminen, toimintakyky, itsevarmuus, luottamus, rohkeus, stressinsietokyky, varmuus, aktiivisuus, pystyvyys ja fyysinen ryhdikkyys. Vastaajista 11% kertoi harjoituksen vaikuttaneen siten, että aikoo osallistua jatkossakin joko NASTA-harjoituksiin tai muuhun vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön liittyvään koulutustoimintaan. 8% vastaajista ilmoitti jakaneensa jo saamaansa uutta oppia eteenpäin omissa henkilökohtaisissa toimintaympäristöissään.

4.7 Harjoituksen hyödynnettävyys kotona, työelämässä ja harrastuksissa

Tässä osioissa osallistujilta kysyttiin avoimina kysymyksinä sitä, kokevatko he voivansa hyödyntää harjoituksessa oppimaansa kotona, työelämässä ja harrastusten parissa tai muutoin vapaa-ajalla. Vastaajia pyydettiin kuvaamaan, miten he voisivat hyödyntää oppimaansa. Heiltä kysyttiin myös syytä siihen, miksi mahdollisesti oppimaansa ei voi hyödyntää. Lisäksi kysyttiin, olivatko aiemmin NASTA-harjoituksiin osallistuneet jo päässeet hyödyntämään kurseilla oppimaansa, ja jos, niin miten. Jokaiseen kysymykseen viimeistä ”vapaa sana” -osiota lukuun ottamatta vastasi 91-109 vastaajaa. Vastauksista erottui kolme eniten kaikissa vastausryhmissä toistuvaa, parhaiten muuallakin hyödynnettävää asiaa: johtamistaidot, ensiaputaidot ja tietoturvallisuuteen liittyvät taidot. Alla eritellään tarkemmin vastausten jakautumista.

Valtaosa vastaajista koki voivansa hyödyntää jatkossa saamaansa koulutusta kotioloissa. Kaikki ne, jotka vastasivat etteivät voi hyödyntää oppimaansa, kertoivat syyksi kurssin aiheen erikoisuuden (esimerkiksi öljyntorjunta) tai muun tähän vaikuttavan olosuhteen. Esimerkkinä; yksineläjä ei kokenut hyötyvänsä johtamiskoulutuksesta kotioloissa. Kenenkään mielestä kurssin hyödyttömyys tai huonous ei ollut syynä siihen, ettei kurssin antia voinut hyödyntää. Koulutuksesta uskottiin olevan hyötyä tietoturva-asioissa (18 mainintaa), ensiaputilanteissa (12 mainintaa), johtamistoiminnassa (10 mainintaa) sekä myös liikenteessä, paloturvallisuusasioissa (mm alkusammutus) ja katuturvallisuuteen ja uhkaaviin tilanteisiin liittyvissä asioissa.

Valtaosa vastaajista koki voivansa hyödyntää saamaansa koulutusta myös työelämässä. Ne, jotka vastasivat, etteivät voi hyödyntää oppimaansa, kertoivat syyksi tässäkin kohdassa joko kurssin aiheen erikoisuuden (esimerkiksi öljyntorjunta) tai sen, etteivät ole työelämässä. Kenenkään mielestä kurssin hyödyttömyys tai huonous ei ollut syynä siihen, ettei kurssin antia voinut hyödyntää. Koulutusta uskottiin voitavan hyödyntää eniten johtamistilanteissa (18 mainintaa), tietoturva-asioissa (10 mainintaa), ensiaputilanteissa (8 mainintaa), uhkaavissa tilanteissa (8 mainintaa) ja paloturvallisuuteen liittyvissä asioissa (mm alkusammutus).

Myös harrastuksissa ja vapaa-ajalla koulutuksesta koetaan olevan hyötyä. Useimmiten mainittiin johtamistaidot, liikenneturvallisuuteen liittyvät asiat, tietoturva-asiat, ensiaputilanteet, maastotaidot sekä paloturvallisuuteen liittyvät asiat. Vain muutama vastaaja ilmoitti, että ei

usko voivansa hyödyntää kyseisen kurssinsa antia vapaa-ajallaan. Näissä vastauksissa ilmoitettiin syyksi se, ettei kurssin aihepiiriin liittyvää asiaa ole omassa harrastus- tai vapaa-ajan toiminnassa (mutta voi olla esimerkiksi työelämässä).

Osallistujilta kysyttiin vielä, ovatko he jo voineet hyödyntää aiemmissa NASTA-harjoituksissa saamaansa koulutusta joko työssä, vapaa-ajalla tai kotona tapahtuneissa vaara- tai häiriötilanteissa. Lähes jokainen, joka oli aikaisemmin osallistunut harjoituksiin, oli jo hyötynyt saamistaan opeista. Eniten hyötyä oli saatu paloturvallisuuteen, sähköttää toimimiseen, ensiapuun, uhkaaviin tilanteisiin, johtamistaitoihin ja luonnossa liikkumiseen liittyen. Ne, jotka eivät olleet voineet hyödyntää oppimiaan taitoja kertoivat useimmiten syyksi sen, ettei mitään vaara- tai onnettomuustilannetta ollut toistaiseksi tullut vastaan.

4.8 Harjoitusten kehittäminen

Tämän kysymyssarjan kysymyksillä osallistujilta kysyttiin, miten he kehittäisivät kurssia jolle osallistuivat, jotta se paremmin vahvistaisi arjen turvallisuutta, sekä sitä, mistä aiheesta he kokevat tarvitsevänsä vielä koulutusta. Lopuksi annettiin vapaa sana tutkimuksen aiheesta sekä mahdollisuus kertoa tai kysyä lisätietoa ja lähettää terveisiä tutkijalle.

Monet vastaajat (29%) olivat niin tyytyväisiä kurssiinsa, etteivät keksineet mitään parannettavaa. Osa kertoi tarjonnan jopa ylittäneen odotukset, ja luennoitsijoita keuhuttiin alansa huipeiksi. Erityiskiitosta tuli kyberturvallisuuskurssista ja johtamistaitokurssista.

Kehittämisehdotuksista ja parannustoiveista erottui selkeästi kaksi useimmiten toistuvaa asiaa: toivottiin enemmän käytännön harjoituksia (16 mainintaa) ja jatkokurssia nyt opettujen perusteiden jälkeen. Lisäksi toivottiin ryhmätöitä, vähemmän kiireistä aikataulua, enemmän sulkeisjärjestyksen harjoittelua, perustietopakettia tai näkemystä myös sotilaallisesta johtamisesta sekä oppia tai muistutusta sääntöjen noudattamisesta suuressa ryhmässä toimittaessa. Muita yksittäisiä toiveita oli muun muassa toive kurssin jämerämmästä ohjauksesta, viestinnän parantamisesta, pidemmistä tai useammista tauoista ja harjoituksen annin dokumentoinnista ja parhaat käytännöt -käsikirjan tekemisestä.

Useimmat aihepiireistä, joista toivottiin lisää koulutusta, olivat jo NASTA-harjoitusten tarjontaan kuuluneita: muun muassa kyberturvallisuuteen ja tietoturvallisuuteen liittyvät asiat, ensiaputaidot, liikenneturvallisuus, katuturvallisuus, uhkatilanteiden hallinta ja itsepuolustus, maastotaidot, sähköttää selviäminen, johtamistaidot, henkinen tuki eri muodoissaan, yleinen kriisitilanteissa toiminta, vanhusten turvallisuus ja eläinten turvallinen kohtaaminen (esimerkiksi mitä tehdä jos koira jo puree). Muiden toiveiden joukossa oli muun muassa viranomaisien toiminta ja yhteistoiminta viranomaisten (poliisi, puolustusvoimat, terveysviranomaiset)

kanssa ja kunnan kriisivalmius, taajaman ilmapuolustus, ampuminen, sulkeisjärjestysharjoittelu, selviäminen pommisuojaissa, kodin katastrofiturvalliseksi tekeminen, oppi psykologiselta sodankäynniltä ja propagandalta suojautumisesta sekä tietoutta Euroopan ajankohtaisesta turvallisuustilanteesta ja -historiasta.

Vapaa sana -osioon tulleista vastauksista (63 kpl) noin puolet oli tutkimusaihetta ja tutkimusta kiittäviä. Useissa kommentteissa mainittiin myös naisten valmiusharjoittelun ja/tai Naisten Valmiusliiton toiminta-ajatuksen tärkeys tai tutkimuksen tärkeys tämän asian esiintuojana. Esimerkkivastauksia: "Suuret kiitokset siitä, että tutkit tätä tärkeää aihetta! Myös tutkimuksesi ansiosta turvallisuusajattelu tulee leviämään edelleen. Onnea ja menestystä työllesi!" "Naisten valmiusliitolle lisää resursseja - arvokasta työtä, jolla on suuri merkitys koko kansalle.", "Teette tosi hyödyllistä työtä, lähetän tyttärenti seuraavaan harjoitukseen.", "Erinomaista, että olet valinnut tällaisen aiheen. Nasta-harjoituksia on järjestetty useita vuosia, joten tutkimusmateriaalia pitäisi olla riittävästi. Lisäksi tämä toivottavasti vakuuttaa myös päättäjät, että naiset kokevat tällaisen toiminnan tärkeäksi ja haluavat käyttää sen tuomat mahdollisuudet." Myös itse harjoitus tai sen toimijat organisoijista johtoon sekä Naisten Valmiusliitto saivat paljon kiitosta.

Tutkijalle annettiin runsaiden kiitosten ja rohkaisun lisäksi myös rakentavaa palautetta siitä, että kysymyksiä oli liian paljon, etukäteen ilmoitettu vastausaika ei riittänyt, ja että kaikki kysymykset eivät soveltuneet kaikille kurssilaisille. Tässäkin kohdassa annettiin vielä yksityiskohtaista kiitosta tai palautetta harjoituksen johdolle tai suunnittelijoille. Nämä yksityiskohtaiset palautteet on toimitettu Naisten Valmiusliitolle.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimusmateriaalia oli paljon ja sen analyysi työlästä ja tarkkuutta vaativaa sekä paikoin haasteellistakin, mutta myös erittäin antoisaa tutkijalle. Työn edistyessä selveni, että tutkimus on hyvin kyennyt vastaamaan asetettuihin tavoitteisiin ja tutkimusongelmaan. Tutkimuksesta oli helppo nähdä kaikkein selkeimmät ja tärkeimmät tulokset, joita kuvataan alla.

Tutkimuksen tulokset osoittivat lisäksi selkeästi sen, että NASTA-harjoitukset ovat pääasiallisesti hyvin onnistuneita, niissä on hyvä yhteishenki ja niissä opitaan paljon uusia valmius- ja varautumistaitoja ja saadaan paljon uutta ja ajankohtaista tietoa. Harjoituksilla koetaan olevan paljon positiivisia vaikutuksia osallistujien elämään. Eräs merkittävä seikka yhteiskunnallisestikin ajateltuna on naisten tahto ja valmius jakaa oppimaansa tietoa eteenpäin ja valistaa muita. Alla käydään läpi tärkeimpiä löydöksiä tutkimuskysymyksiin ja harjoituksille asetettuihin tavoitteisiin peilaten.

Tutkimuskysymykset käsittelivät kolmea asiaa: harjoitusten vaikuttavuutta, niiden vastaamista asetettuihin tavoitteisiin ja osallistujien odotuksiin sekä osallistujien saamien käytännön tietojen ja taitojen (tärkein ”kotiinvieminen”) selvittämistä.

Lisäksi on syytä vielä kerran palata jo aiemmin lyhyesti mainittuihin Naisten Valmiusliiton harjoituksille asetettuihin tavoitteisiin ja pohtia tutkimustuloksia myös niiden valossa. Naisten Valmiusliiton ennalta määrittelemänä yleisenä päämääränä on parantaa osallistujien arjen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä tietoja ja taitoja sekä valmentaa naisia toimimaan erilaisissa johto- ja kouluttajatehtävissä.

Kurssin osallistujien osalta yleisenä tavoitteena on, että osallistajat tuntevat turvallisuuteen tai varautumiseen ja suojeluun liittyvän aihealueensa perusteet ja osaavat aihealueensa käytännön suoritukset, sekä innostuvat valmiuskoulutautumisesta ja naisten toimintamahdollisuuksista.

Kouluttajatehtävissä toimivien tavoitteena on, että osallistajat tietävät kouluttamisen teorioita ja osaavat soveltaa tietoa, osaavat antaa ja ottaa vastaan tavoitteellista palautetta, pysyvät toimimaan itsenäisissä kouluttajatehtävissä ja osaavat johtaa pienryhmän toimintaa erilaisissa tilanteissa sekä ymmärtävät koulutustoiminnan merkityksen.

Harjoituksen johtajien tavoitteena on, että he hallitsevat suurten tai suurehkojen kokonaisuuksien johtamisen ja sisäistävät johtamiseen liittyvät arvot ja toimivat niiden mukaisesti. (Naisten Valmiusliitto)

5.1 Osallistujien profiili

Varsinaisten tutkimuskysymysten rinnalla ja taustaksi tehtiin laajahko taustamuuttujien kartoitus osallistujien profiilin selvittämiseksi. Tutkimustulosten analyysin ja aikaisempaan tutkimukseen vertaamisen perusteella voidaan päätellä, että valtaosa NASTA-harjoitusten osallistujista on ensikertalaisia tai toista kertaa osallistuvia. Tämä kertoo osaltaan siitä, että Naisten Valmiusliitto on onnistunut tiedotustoiminnassaan hyvin, ja että positiivinen tieto on kulkenut myös osallistujilta heidän ympäristölleen, mikä ilmeni suorina kommentteina palautteissakin. Se kertoo myös siitä, että harjoitukset ovat olleet onnistuneita ja tämä kokemus sekä harjoitusten maine on saanut osallistajat ilmoittautumaan uudelleen seuraaviinkin harjoituksiin. Moni vastaaja mainitsikin kommentteissaan suoraan innostuneensa niin, että on lähdössä seuraavaankin harjoitukseen mukaan. Tämä on tärkeä huomio, sillä ensikertalaiset ovat Naisten Valmiusliiton pääasiallinen tavoitekohderyhmä. Mukana oli myös paljon toimintaan jo ”sitoutuneita”, sillä harjoituksessa oli huomattavan suuri määrä 6-10 kertaa jo mukana olleita.

Eräs huomio oli, että harjoitukseen osallistuvilla on usein korkeatasoinen koulutus. Valtaosa osallistujista on työelämässä. Kun tutkija tutustui Susanna Takamaan maanpuolustustoimin-

taan osallistuvia reserviläisnaisia (naisia jotka ovat suorittaneet vapaaehtoisen asepalveluksen) koskevaan pro gradu -tutkimukseen ja vertasi sen tuloksia omaan tutkimukseensa, ilmeni sekä kiinnostavia yhteneväisyyksiä että eroavaisuuksia. Tutkimukseen vastanneista reserviläisnaisista, jotka olivat mukana maanpuolustustoiminnassa, oli työelämässä vain noin 60% ja opiskelijoita noin 30%. Yhteistä molemmille maanpuolustustyössä mukana oleville naisryhmille oli korkea koulutustaso. Reserviläisnaisista 82,3% oli suorittanut ylioppilastutkinnon ja noin 60% omasi vähintään alempaa korkeakoulututkintoa vastaavan koulutustason. (Susanna Takamaa 2014).

5.2 Opitut tiedot ja konkreettiset taidot - "kotiinvieminen"

Tärkeimmät löydökset harjoituksen koettuun antiin liittyen ovat kappaleessa 4.5 tarkemmin avatut seikat: Osallistujien valmius- ja varautumistaidot parantuivat selkeästi verrattuna aikaan ennen harjoitusta. Valtaosa (78%) koki, että käteen jäi konkreettista uutta osaamista tai uutta hyödyllistä tietoa: johtamistaitoja, ensiaputaitoja, itsepuolustustaitoja, liikenneturvallisuuksietoutta ja oppia hankalan henkilön tai tilanteen kohtaamisesta. Yksi useimmiten mainituista asioista oli myös harjoitusten yhteisöllisyys ja hyvä yhteishenki. Siitä onkin tullut NASTA-harjoitusten ylpeydenaihe. Erilaiset, eripuolilta maata tulevat eri-ikäiset naiset onnistuvat puhaltamaan yhteen hiileen yhteisen asian puolesta.

Kuten kappaleessa 4.7 kuvattiin, osaamista oli myös jo voitu hyödyntää sekä työ-, harrastus- että yksityiselämässä, ja koettiin, että jatkossa saaduista opeista tulee olemaan paljon hyötyä kaikilla edellä mainituilla alueilla. Tärkeimpinä hyödynnettävinä asioina sekä työ-, harrastus- ja yksityiselämässä toistui kolme asiaa: kyber- ja tietoturvallisuuden liittyvät tiedot ja taidot, ensiaputaidot sekä johtamistaidot.

Tutkijalle jäi kuva, että naisilla on valtavasti voimavaroja, organisointi- ja johtamistaitoa ja -halukkuutta sekä erilaista osin ympäristön tiedostamatonta tai tunnustamatonta osaamista ja toiminnan intoa ja halua. Vastauksista ilmeni myös oman mukavuusalueen ulkopuolellekin heittäytymisen taitoa ja jonkin täysin uuden tai työtehtävistä poikkeavan erilaisen taidon opettelun intoa. Naiset haluavat olla myös ajan hermolla: esimerkiksi kyberturvallisuuskurssi oli yksi kehutuimmista, suosituimmista ja uudelleen järjestettäväksi toivotuista kursseista. Naiset olivat lisäksi motivoituneita oman lähipiirinsä turvallisuuden ylläpitämiseen ja parantamiseen.

5.3 Harjoituksen muu vaikuttavuus

Tutkimuksen kenties tärkein löydös vaikuttavuuden osalta Naisten Valmiusliiton mielestä oli se, että osallistujat kokevat harjoituksen jälkeen rohkaistuneensa ja uskaltavansa paremmin

toimia poikkeustilanteissa. Toimimaan kykenemisen kynnyksen laskeminen on tärkeää, sillä sekä henkinen että taidollinen toimintavalmius on merkittävä tekijä kaikessa valmiustoiminnassa.

Muita tärkeitä vaikuttavuutta kuvaavia löydöksiä tutkimuksessa olivat kysymyksestä toiseen usein vastauksissa toistuvat teemat: ”voimaantuminen”, turvallisuus- ja/tai maanpuolustusasioihin ”herääminen” sekä monenlaiset oivallukset. Tutkimuksen mukaan myös innostus saamaan lisätietoa tai -oppia jatkossa kasvoi, ja kiinnostus ja ymmärrys maanpuolustustoimintaa kohtaan lisääntyivät.

Kuten kappaleessa 4.6 kuvattiin, harjoituksen koettiin vaikuttaneen huomattavassa määrin ja monin eri tavoin osallistujien tietoihin, taitoihin, ajatteluun, asenteisiin ja toimintamalleihin. Vain muutama vastaaja jokaisen kysymyskohdan noin sadasta vastaajasta ei kokenut harjoituksen vaikuttaneen omalta osaltaan edellä mainittuihin seikkoihin.

Ensikertalaisten mielestä harjoituksessa saatu koulutus oli vaikuttanut eniten asenteeseen ja toiseksi eniten ajatteluun, kun taas ”konkarit” kokivat vaikutusta olleen eniten tietoihin ja toiseksi eniten taitoihin.

Tiedon tasolla kuvattiin erityisesti kolmea eri asiaa; tiedon saaminen ja lisääntyminen, tietojen päivittyminen sekä olemassa olevan tiedon parempi ymmärtäminen.

Taitojen lisääntymistä kuvattiin konkreettisten uusien taitojen oppimisella sekä kerrottiin kertaamisen olleen hyödyllistä jo olemassa olleiden taitojen päivittämiseksi.

Asenteet kohenivat tai pysyivät hyvinä ja selvää henkilökohtaista kasvuakin kuvattiin.

Harjoituksilla oli vaikutusta myös osallistujien toimintaan: keskeisin asia oli jo mainittu valmiustoiminnalle tärkeä asia: kynnyksen madaltuminen ja rohkeuden kasvaminen eli toimintakyvyn ja -valmiuden parantuminen muun muassa itsevarmuuden, luottamuksen, stressinsietokyvyn, varmuuden, aktiivisuuden, ryhdykkyyden ja pystyvyyden lisääntymisen kautta.

5.4 Harjoituksen vastaaminen odotuksiin ja tavoitteisiin

Kappaleissa 4.4.1 ja 4.4.2 kuvattiin harjoituksen vastaavuutta osallistujien odotuksiin ja Naisen Valmiusliiton asettamiin tavoitteisiin. Analyysin perusteella voidaan todeta että pääosin osallistujien odotukset ovat täyttyneet. Tärkein ensisijainen toive, olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittäminen täyttyi ja ylittikin vastaajien toiveet.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä myös, että harjoituksen jälkeen osallistujien valmiustaitojen osaamistaso on voimakkaasti noussut ja jokainen vastaaja koki kykenevänsä itsenäisesti, johdettuna tai edes jotenkin toimimaan poikkeusoloissa, eikä kukaan enää kokenut välttele-

vänsä näissä tilanteissa toimimista (kts kuvio 5). Lisäksi kukaan ei enää harjoituksen jälkeen kokenut turvallisuustaitojensa olevan keskivertoa heikompia, ja suurin osa (83% vastaajista) koki näiden taitojen olevan keskimääräistä parempia tai huomattavasti parempia (kts kuvio 4). Osallistujat myös selkeästi innostuivat valmiuskouluttautumisesta. Edellä mainitut asiat (perustaitojen oppiminen ja koulutuksesta innostuminen) olivat myös Naisten Valmiusliiton harjoituksille asettamia tavoitteita.

5.5 Kehittämisideat ja jatkokoulutustoiveet

NASTA-harjoitukset ovat olleet maineeltaan hyviä aikaisempien harjoitusten yhteydessä kerätyn palautteen, aiemmin mainitun 2010 tehdyn tutkimuksen, Naisten Valmiusliitolta saadun tiedon sekä omienkin aiempien kokemusten perusteella. Naisten Valmiusliitolle onkin varmas-ti haasteellista, miten saada harjoituksista vieläkin paremmat - miten saada ne vastaamaan entistäkin paremmin osallistujien toiveisiin, Naisten Valmiusliiton tavoitteisiin ja kokonais-maanpuolustuksen tarpeisiin.

Kuten tulosten analyysin kuvauksessa selvitettiin, selkeimmät ja useimmin toistuivat kehitys-toiveet tuntuivat olevan käytännön harjoittelun lisääminen harjoituksissa teorian sijaan sekä jatkumo, jatkokurssin saaminen, "jottei juuri opittu mene hukkaan", kuten eräs osallistujista asian kuvasi. Koulutuksen jatkuvuus ja nousujohteisuus, tai ainakin hankitun osaamisen ylläpi-täminen taitoja kertaamalla olisi tärkeää myös Naisten Valmiusliitonkin ajaman varaamisre-kisterin mahdollisesti toteutuessa.

Toiveissa oli myös viranomaisten keskinäisen toiminnan selvittämistä ja ymmärtämistä. Aika-tauluista toivottiin hiukan väljempiä. Konkreettisista kurssiaiheista toivotuimpia olivat kyber-turvallisuus, ensiapu, maastotaidot, ja katuturvallisuus, mutta joukkoon mahtui myös toiveita tämänhetkisen turvallisuustilanteen päivittämisestä siihen, että opittaisiin vielä paremmin liikkumaan ja toimimaan suurissa joukoissa.

6 Arviointi

Työn viimeisessä vaiheessa pohdittiin työtä ja työprosessia, tutkimuksen vastaamista tutki-musongelmaan sekä tutkimuksen käytännön hyödyntämistä ja mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

Keskeiset tutkimuskysymykset olivat "Millaista vaikutusta harjoituksella osallistujien kokeman mukaan on?" ja "Miten NASTA-harjoitus vastaa sille asetettuja odotuksia ja tavoitteita?" Apukysymyksiksi määriteltiin seuraavat kolme kysymystä: 1) Mitä konkreettisia tietoja ja tai-toja osallistujat kokivat saaneensa? 2) Ovatko koulutuksessa opitut asiat olleet hyödyksi arki-

elämässä kotona, työssä tai harrastuksissa? 3) Onko koulutus vaikuttanut osallistujien ajatteluun tai toimintamalleihin?

Kappaleessa 5 avattiin keskeiset löydökset kohta kohdalta kaikista edellä mainituista päätutkimusongelmien aiheista. Löydösten analyysin perusteella voidaan todeta, että tutkimus toi uutta tietoa tutkittavasta aiheesta, etenkin kun harjoitusten vaikuttavuutta oltu ennen tutkittu. Lisäksi kappaleessa 5 eriteltyjen löydösten perusteella voidaan todeta, että tutkimus vastasi hyvin asetettuihin tutkimuskysymyksiin: Osallistujat saivat paljon uutta konkreettista tietoutta, opit ovat olleet hyödyksi muillakin elämäalueilla ja harjoituksella koettiin olleen paljon vaikutusta osallistujien ajatteluun ja toimintamalleihin. Tutkittu harjoitus vastasi sekä Naisten Valmiusliiton asettamiin yleistavoitteisiin että osallistujien odotuksiin ja jopa ylitti ne. Uutta tietoa voidaan suoraan hyödyntää NASTA -harjoitusten suunnittelussa, kehittämisessä ja markkinoinnissa sekä Naisten Valmiusliiton aiemmin mainituissa edunvalvontatehtävissä.

6.1 Tutkimuksen reliabiliteetti ja muut tutkimustyössä huomioitavat asiat

Usein kvalitatiivisissa tutkimuksissa pyritään välttämään reliabiliteetin ja validiteetin termit, sillä niitä saatetaan kytkeä kvantitatiiviseen tutkimukseen. Kuitenkin myös kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida jollakin tavoin. (Hirsjärvi ym. 1997, 217)

Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää luotettavana korkean vastausprosentin (77) ansiosta. Luotettavuutta kohottavaa myös mahdollisimman tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja yksityiskohtainen tulosten analyysi. Vastausmateriaali myös tukee tutkimuksen luotettavuutta: vastaajat olivat antaneet useimpiin avoimiin kysymyksiin tarkkoja perusteltuja vastauksia. Jokaiseen avoimeen kysymykseen vastasi 91-109 vastaajaa. Luotettavuutta tukee myös se seikka, että voidaan olettaa vastaajien puhuvan totta vastauksissaan. Ei ole perusteltua syytä olettaa, että vastaukset eivät olisi rehellisiä. Moni vastaajista oli vapaa sana -osioissa erikseen kommentoinut, miten hienoa oli "saada äänensä kuuluville" ja "päästä vaikuttamaan harjoitusten toteutukseen jatkossa". Vastausten joukossa oli sekä kiittävää että kritiikkiä antavaa informaatiota.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa riskinä voi olla tutkijan subjektiivinen tulkinta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa objektiivisuus saavutetaan sillä, että tutkija pysyy erillään haastateltavasta kohteesta ja mittarit perustellaan teoriasta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa sen sijaan objektiivisuus lähtee siitä, ettei tutkija sekoita omia arvojaan, uskomuksiaan tai asenteitaan tutkimukseen. (Tilastokeskus ja Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia)

Tässä tutkimustyössä tämä riski tiedostettiin jo ennalta, sillä tutkija on itse vapaaehtoisen maanpuolustustyön harrastaja ja osallistunut myös useisiin NASTA-harjoituksiin. Objektiivisuutta varmistettiin ennalta tiedostamisen lisäksi myös aktiivisella yhteistyöllä ja kommentti-

kierroksilla Naisten Valmiusliiton kanssa, muun muassa tutkimusongelman määrittelyssä ja kyselytutkimuksen kysymysten laadinnassa. Tutkija käytti myös kurinalaisesti valittuja analysointimetodeja.

Tutkimusprojektissa huomioitiin myös etiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö ja toimittiin näiden periaatteiden mukaisesti. Hyvään tieteellisen käytännön toimintamalleihin kuuluvat muun muassa rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus, eettisesti kestävä tiedonhankintamenetelmä, avoimuus ja vastuullisuus julkaisutoiminnassa, sekä muiden tutkijoiden työn asianmukainen huomioiminen ja heidän töihinsä viittaaminen. Myös mahdollisten sidonnaisuuksien ja rahoituslähteiden avoin ilmoittaminen ja esteellisyyskysymykset kuuluvat hyvään tieteelliseen käytäntöön. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012)

6.2 Itsearviointi

Johtopäätöksiä kuvaavassa kappaleessa on kerrottu, miten tutkimus vastasi asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Sen perusteella tutkija kokee tutkimuksen onnistuneeksi sekä oppimistavoitteiltaan että tilaajan tarpeisiin vastaamalla.

Laurea-ammattikorkeakoulun toimintamallin ominaispiirteitä ovat autenttisuus, kumppanuus, luovuus, kokemuksellisuus ja tutkimuksellisuus. Käytännössä nämä arvot ilmenivät tutkimusprojektissa muun muassa autenttisenä, todellisen elämän tarvelähtöisenä projektina, jossa tuotettiin uutta tietoa harjoitusten kehittämistyön tueksi tilaajan toivomalla tavalla. Tutkija ymmärsi minkälaisesta tutkimusympäristöstä opinnäytetyössä on kysymys, sillä hän on itse osallistunut useisiin vastaaviin NASTA -valmiusharjoituksiin. Vaikka tutkittavan aiheen tuntemus ja sitä kohtaan tunnettu kiinnostus voivat olla myös riski objektiivisuudelle, ne myös auttoivat huomattavasti avointen vastausten analysoinnissa, esimerkiksi käytetyn terminologian ja käytettyjen ilmaisujen ymmärryksenä ja tuntemuksena.

Tutkija saavutti omasta mielestään työlle asetetut oppimistavoitteet ja koki kehittyneensä itse sekä tiedollisesti että taidollisesti. Turvallisuusaiheinen ja työelämälähtöinen työ osoitti, että tutkijalla on hyvät valmiudet toimia käytännön asiantuntijatehtävässä hankittuja tietoja ja taitoja soveltaen.

Mitä tekisin toisin eli "lessons learned"

Mikäli vastaavia kyselyitä tehdään jatkossa, on kysymyslomaketta edelleen kehitettävä. Koulutustaustaa kartoittavassa kysymyksessä ei ollut annettu vaihtoehdoksi opistotason tutkintoa. Useiden vastaajien mielestä osa kysymyksistä kysyi päällekkäisiä asioita. Osa vastaajista koki, että kaikki kysymykset eivät soveltuneet sellaisenaan harjoituksen kaikkien rinnakkaisten

kurssien osallistujille. Kyselyn saatteessa mainittu arvioitu vastaamiseen kuluva aika (5-10 minuuttia) oli liian lyhyt. Vastaajilta ei kysytty lainkaan sitä, mille kursseista ja missä roolissa (osallistuja, kouluttaja, ryhmänjohtaja, järjestely) he osallistuivat. Mahdollisissa jatkotutkimuksissa nämä kysymykset voisivat antaa tarpeellista lisätietoa. Jokaiselta rinnakkaiselta kurssilta ei saatukaan kyselytutkimukseen osallistujia; jatkossa kannattaa varmistaa tällaiset käytännön seikat mahdollisuuksien mukaan.

Tutkimuksen teko opetti tekijälleen myös sen, että laajan kyselyn vastausten analysointiin ja tulkintaan on varattava huomattavasti enemmän aikaa. Myös uusiin työkaluihin (esimerkiksi Webropol, uusi Excel-versio) olisi hyvä tutustua syvemmin jo etukäteen.

6.3 Työn tilaajan arvio

Vaikka Naisten Valmiusliitto seuraakin jokaisen harjoituksen onnistumista keräämällä palautetta, sille on tärkeää saada tietoa myös harjoitusten vaikuttavuudesta ja siitä, miten harjoitukset todellisuudessa vastaavat niille asetettuja tavoitteita. Tälle tutkimustyölle oli täten selkeä tarve Naisten Valmiusliiton taholta. Tutkimuksesta Naisten Valmiusliitto sai uudenlaista tietoa osallistujien kokemuksista ja harjoituksen vastaamisesta heidän odotuksiinsa sekä harjoituksen vaikuttavuudesta. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että harjoitukselle asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin.

Yhteiskunnallisesti tutkimus lisää entisestään NASTA-harjoitusten ja Naisten Valmiusliiton arvoa ei-asevelvollisten (naisten) turvallisuustaitojen edistäjänä. Tämä on merkittävää, koska harjoitusten rahoittamiseen käytetään myös yleisavustuksina saatuja varoja. Tutkimuksen tulokset ovat rohkaisevia pohdittaessa NASTA-harjoitusten järjestämistä tulevaisuudessa. Naisten Valmiusliiton palaute kokonaisuudessaan liitteessä 3.

6.4 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja mahdolliset jatkotutkimusaiheet

Naisten Valmiusliitto kykenee halutessaan välittömästi hyödyntämään tutkimustuloksia NASTA-harjoitusten järjestämisessä ja kehittämisessä sekä edunvalvontatehtävissään ajaessaan naisten asiaa ja asemaa kokonaismaanpuolustukseen osallistumisessa. Vuonna 2010 Mikkelissä tehdyn tutkimuksen sekä tämän tutkimuksen valossa saattaisi olla hyödyllistä jatkaa vastaavaa tutkimustyötä ja tehdä vastaavanlainen laajempi kartoitus esimerkiksi muutaman vuoden väliajoin.

Edellä mainitun mahdollisen toistettavan tutkimuksen lisäksi tältä alueelta löytyisi varmasti paljonkin jatkotutkimuksen aiheita. Tutkimisen arvoisia asioita tämän tutkimuksen tulosten valossa voisi olla muun muassa se, vaikuttaako harjoituksen maantieteellinen pitopaikka tai kurssitarjonta tiettyjen ammatti- tai ikäryhmien hakeutumiseen harjoitukseen eli toisin sano-

en, miten tavoittaa myös nuoret naiset ja nyt puuttumaan jääneiden ammattialojen edustajat. Kiinnostavaa olisi myös tietää, onko tarpeen ja mahdollista tavoittaa tiedotus- tai muulla toiminnalla myös useampia vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneita naisia ja saada heitä entistäkin aktiivisemmin mukaan toimintaan. Heidän mukanaan Naisten Valmiusliitto on saanut arvokasta maanpuolustusmaailman johtaja- ja kouluttajakokemusta. Myös arvojen ja maanpuolustushengen olemassaolon ja osallistumiseen vaikuttamisen tutkiminen olisi kenties mielekäs aihe. Aiemmin mainittu Susanna Takamaan reserviläisnaisille kohdennettu pro gradu - tutkimus oli selvittänyt myös tätä näkökulmaa.

Tutkijaa jäi kiinnostamaan myös Naisten Valmiusliitonkin edunvalvontatyössään ajama asia, yhteisen varaamisrekisterin toteuttaminen. Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta astui voimaan vuonna 2008 ja se jo mahdollistaisi hyväksytyin sitoumuksen antaneen henkilön varaamisen ja sijoittamisen puolustusvoimien sodan ajan kokoonpanon mukaisiin tehtäviin. Lisäksi puolustusvoimat voi varata ja sijoittaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja sen jäsenjärjestön esittämiä niiden toiminnassa mukana olevia henkilöitä heille soveltuviin poikkeusolojen tehtäviin. Eräs tähän liittyvä konkreettinen tutkimuksen kohde voisi tutkijan mielestä olla harjoituksiin osallistuvien naisten ajatusten ja tahtotilan kartoittaminen tähän rekisteriin ja oikeisiin poikkeusolotehtäviin sitoutumiseen liittyen. Tutkimuksessa voitaisiin kysyä tällaisen varaamisrekisterin tärkeyttä, sekä sitä, olisiko osallistuja, lainsäädännön niin sallien ja varaamisrekisterin mahdollisesti toteutuessa, valmis sitoutumaan johonkin tiettyyn poikkeusolotehtävään ja pitämään yllä hankkimiaan valmiustaitoja.

7 Lopuksi

Valtakunnan viralliset tahot, esimerkiksi Puolustusvoimat, eivät kykene yksin suoriutumaan kaikesta maanpuolustustoimintaan liittyvästä koulutuksesta, etenään yhä tiukkenevien budjettien ja säästöjen aikana. Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta ei ole pelkkää harrastustoimintaa, vaan sillä on myös tärkeä ja suuri merkitys Suomen kokonaismaanpuolustukselle ja kansan kriisikestävyydelle sekä maanpuolustustahdon ja -taitojen ylläpitämiselle. Tätä kautta jokainen vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön osallistuva Suomen kansalainen tekee omaa pientä mutta tärkeää rooliaan kriittisen infrastruktuurin suojelemisessa ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategian toteuttamisessa. Naisten Valmiusliitto ja sen NASTA-harjoitukset ovat yhteiskunnallisesti tärkeässä roolissa, sillä niillä on suoraa vaikutusta sekä kansalaisten henkisen kriisinkestokyvyn lisäämiseen (verkottumiseen, taidolliseen voimaantumiseen ja henkiseen vahvistumiseen) että kansalaisten valmiuksiin auttaa itseään ja muita arjen vaara- ja häiriötilanteissa. Tämä kaikki näkyy myös koko yhteiskunnan varautumiskyvyn parantumisena naisten turvallisuusosaamisen lisääntyessä.

Edellä mainituista syistä tutkija haluaa vielä nostaa esille tutkimustulosten valossa naisten kuvaaman "voimaantumisen" merkityksen. Oli antoisaa havaita tutkimustuloksista, että tämä Naisten Valmiusliiton markkinoinnissaan käyttämä termi on toteutunut tosiasia. Osallistujien vastauksista sitä ilmensivät, uusien taitojen ja tietojen omaksumisen lisäksi, muun muassa erilaiset pärjäämisen, osaamisen, selviytymisen, rohkaistumisen, omien taitojen riittäviksi tai hyväksi havaitsemisen ja vahvistumisen kuvakset. Kuten jo aiemmin on todettu, sillä on suuri merkitys kaikessa valmiustoiminnassa tärkeään seikkaan, toimintakykyyn poikkeustilanteissa.

Naisten rooli yhteiskunnassa on merkittävä, olivat he sitten itse aktiivisesti suorassa maanpuolustustoiminnassa mukana tai "kotijoukoissa". Kotijoukotkin joko tukevat tai murentavat taistelutehtäviin osallistuvan perheenjäsenen maanpuolustushenkeä ja jaksamista. Voimaantunut, motivoitunut ja maanpuolustushenkinen nainen on yhteiskunnalle arvokas jo rauhanomaisinkin, alati koventuneina aikoina, stressaavista arjen kriisitilanteista tai varsinaisista poikkeusoloista puhumattakaan. Lisäksi tästäkin tutkimuksesta ilmennyt tiedon jakamisen tahto ja taito on valistusmielessä yhteiskunnallisesti merkittävä asia.

Lähteet

- Dalher-Larsen, P. 2005. Vaikuttavuuden arvointi. Stakes Hyvät käytännöt - menetelmäkäsikirja. Luettu 23.10.2014.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77071/vaikuttavuuden_arv.pdf?sequen
- Hietala, M & Rajamäki, R. 2007. Maija maanpuolustaja - vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen osallistuvien naisten profiili. Opinnäytetyö. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Hirsjärvi, S & Remes, P & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 25.10.2014.
<http://www.tenk.fi/fi/ohjeet-ja-julkaisut>
- Kurkela, R. Tilastollinen tiedonkeruu -verkko-oppimateriaali. Tilastokeskus ja Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia. Viitattu 23.10.2014
<http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/>
- Lee Kar Ling. 2007. Evaluating the effectiveness of a conceptual skill training: A quasi-experimental approach. Luettu 22.10.2014.
http://eprints.usm.my/8949/1/EVALUATING_THE_EFFECTIVENESS_OF_A_CONCEPTUAL_SKILL_TRAINING_A_QUASI-EXPERIMENTAL_APPROACH.pdf
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys. 2014. Viitattu 23.10. 2014. <http://www.mpk.fi>.
- Mertsalmi, Lotta. 2014. Keskustelut ja kirjeenvaihto.
- Naisten Valmiusliitto ry. 2014. Viitattu 23.10.2014. <http://www.naistenvalmiusliitto.fi>.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 23.10.2014.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Seila, T. 1972. Lotta Svärd - univormupukuiset naiset. Hämeenlinna: Arvi A. Karisto
- Sotilaan käsikirja. 2005. Puolustusvoimat. Helsinki: Edita Prima
- Takamaa, S. 2014. Reserviläisnaisten osallistuminen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta. 2005. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki: Edita Prima
- Turvallinen Suomi - tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta -tietopaketti. 2014. Turvallisuuskomitea. Helsinki. Viitattu 23.10.2014.
<http://www.turvallisuuskomitea.fi/index.php/fi/materiaalia/julkaisut/turvallinen-suomi>
- Vapaaehtoisen maanpuolustuksen vaikuttavuusarvointi. 2011. Gaia Consulting. Helsinki. Luettu 23.10.2014.
http://www.defmin.fi/julkaisut_asiakirjat/tutkimukset_ja_julkaisut/2012/vapaaehtoisen_maanpuolustuksen_vaikuttavuusarvointi
- Varautuminen ja kokonaisturvallisuus. Komiteamietintö 21/2010. Helsinki: Valtioneuvosto. Viitattu 23.10.2014. <http://vnk.fi/julkaisut/julkaisusarja/julkaisu/fi.jsp?oid=317181>
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. 2010. Valtioneuvosto. Helsinki: Puolustusministeriö. Viitattu 23.10.2014. <http://www.yhteiskunnanturvallisuus.fi/>

Kuviot

Kuvio 1 - Vastaajien koulutustaustan jakautuminen (N = 119)	21
Kuvio 2 - Vastanneiden valmiuteen ja turvallisuuteen liittyvät harrastukset (N=114).....	22
Kuvio 3 - Tärkeimmät syyt osallistua harjoitukseen (N=115)	23
Kuvio 4 - Turvallisuusosaamisen taso muihin suomalaisnaisiin verrattuna (N=117)	24
Kuvio 5 - Osallistujien valmius kohdata poikkeustilanteita ennen ja jälkeen harjoituksen.	25
Kuvio 6 - Osallistujien tärkeimmät odotukset harjoitukseen tultaessa (N=119)	26
Kuvio 7 - Osallistujien toiseksi tärkeimmät odotukset harjoitukseen tultaessa (N=119) ...	27
Kuvio 8 - Osallistujien kokema tärkein anti odotuksiin verrattuna (N=116)	28
Kuvio 9 - Harjoituksen tärkein anti osallistujien mielestä (mainintojen lukumäärä)	30
Kuvio 10 - Harjoituksen vaikuttavuus (tiedot, taidot, ajattelu, asenne, toiminta)	31
Kuvio 11 - Harjoituksen vaikuttavuus; ensikertalaiset vs. "konkarit"	32

8 Liitteet

Liite 1 Tutkimuksen markkinointiin käytetty kirje

Liite 2 Kyselytutkimuksessa käytetyt kysymykset

Liite 3 Helene-harjoituksen esite

Liite 4 Naisten Valmiusliiton palaute työstä

Liite 1 Tutkimuksen markkinointiin käytetty kirje

Hei Helene 2014 –harjoituksen osallistuja!
 - kutsu kyselytutkimukseen

Teen turvallisuusalan amk-tutkinnon opinnäytetyötä Laurea-ammattikorkeakoululle yhteistyössä Naisten Valmiusliiton kanssa. Työni on tutkimus, jonka avulla haluamme selvittää NASTA-harjoitusten hyödyllisyyttä ja vaikuttavuutta. Toteutan tutkimuksen kyselynä Helene 2014-harjoituksen osallistujille, ja tähän ystävällisesti pyydän Sinun apuasi.

Pyydän Sinua vastaamaan sähköiseen kyselyyn, johon lähetän sähköpostilla linkin Helene-harjoituksen päätyttyä (alkuviikon aikana, 20.-21.5.) Tätä varten kurssisi johtaja kierrättää harjoituksessa sunnuntain aikana listan, johon toivon Sinun kirjoittavan sähköpostiosoitteesi.

Kyselyyn vastaaminen vie vain 5-10 minuuttia. Jokainen vastaus on arvokas ja tärkeä sekä minulle että Valmiusliitolle. Kyselyllä pyrin selvittämään juuri Sinun henkilökohtaisia kokemuksiasi ja tuntemuksiasi NASTA-harjoituksesta. Osallistuminen hyödyntää myös Sinua, sillä vastaamalla kyselyyn pääset vaikuttamaan NASTA-harjoitusten kehittämiseen. Tuloksia voidaan käyttää lisäksi maanpuolustus kentällä toimivien vapaaehtoisten naisten mahdollisuuksien edistämiseksi. Sanallasi on siis merkitystä!

Vastanneiden kesken arvotaan kolme Naisten Valmiusliiton tuotepakettia.

Kyselyn tuloksia käsitellään anonymisti eikä niistä näe yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä. Kyselyn jälkeen vastaukset analysoidaan ja opinnäytetyö tuloksineen on Valmiusliiton käytettävissä syksyllä.

Tätä tutkimusta teen ihan erityisen mielelläni ja henkilökohtaisella otteella, sillä olen itsekin pitkän linjan vapaaehtoinen maanpuolustaja ja ollut Naisten Valmiusliiton toiminnassa sen alusta asti ja osallistunut eri rooleissa useisiin NASTA-harjoituksiin sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK ry) toimintaan.

Mikäli sinulla on kysyttävää tutkimuksesta, voit ottaa yhteyttä minuun. Lämmin kiitos jo etukäteen avustasi ja osallistumisestasi kyselyyn.

Harjoituksen hengessä mukana, terveisin

Merja Pohjankoski, Helsinki

Turvallisuusalan koulutusohjelman opiskelija
 Laurea-ammattikorkeakoulu

merja.pohjankoski@kolumbus.fi
 0400-214755

NAISTEN VALMIUSLIITTO

NASTA-harjoitusten hyödyllisyys ja vaikuttavuus -tutkimus

Taustakysymykset

1. Ikäsi?

- 17
- 18-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- 71-80
- 81-

2. Ylin koulutuksesi?

- Peruskoulu/ Kansakoulu
- Ammattikoulu
- Lukio
- Alempi korkeakoulututkinto (yliopisto, amk)
- Ylempi korkeakoulututkinto (yliopisto, amk)

3. Asuinpaikkasi?

- Maaseutu
- Taajama
- Kaupunki

4. Tämänhetkinen työtehtäväsi?**5. Onko Sinulla ammatillista koulutusta turvallisuuteen liittyviltä aloilta?**

- Ei
- Kyllä, minkälaista? (Esim vartiointi, järjestyksenvalvonta, yritysturvallisuus, palo-, pelastus-, poliisi- tai puolustusala, lentoliikenteen turvallisuus)

6. Onko Sinulla valmiuteen, varautumiseen ja turvallisuuteen liittyviä harrastuksia? (Voit valita yhden tai useamman)

- Ei ole
- Toiminta Naisten Valmiusliitossa tai sen jäsenjärjestöissä
- Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) koulutus
- VPK-toiminta
- Aatteellinen vapaaehtoinen maanpuolustustyö
- Toiminta reserviläisjärjestössä
- Toiminta SPR:ssä tai Vapepassa (vapaaehtoinen pelastuspalvelu)
- Partiolaisuus
- Alan muut koulutus- ja valistustehtävät
- Alan muut järjestötehtävät

7. Oletko suorittanut naisten vapaaehtoisen asepalveluksen?

- En
- Kyllä

8. Oliko Naisten Valmiusliitto Sinulle tuttu ennen Helene 2014 -harjoitusta?

- Ei
- Kyllä, olin kuullut toiminnasta aiemmin
- Kyllä, tunnen Naisten Valmiusliiton toiminnan hyvin tai melko hyvin

9. Monettako kertaa olit nyt mukana NASTA-harjoituksessa?

- Ensimmäinen kertani
- Toinen kerta

- Kolmas kerta
- Neljäs kerta
- Viides kerta
- 6.-10. kerta
- Yli 10. kerta
- En muista, mutta useampia

10. Oletko harrastuksen kautta osallistunut muille turvallisuus-, valmius- tai maanpuolustuskursseille? (Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja)

- En ole
- Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) kursseille (sisältää muut Naisten Valmiusliiton kurssit)
- Reserviläiskoulutukseen (kh, veh)
- Alueelliselle maanpuolustuskurssille (1 vko)
- Valtakunnalliselle maanpuolustuskurssille (4 vkoa)
- SPEK:n, pelastusliittojen, pelastusalan liittojen ja VPK:n koulutus
- Järjestyksenvalvojakurssi tms tehtävään liittyvä kurssi
- Muuta koulutusta

Valmiuteni ennen Helene 2014 -harjoitusta ja osallistumisen syyt

11. Mikä oli tärkein syyksi osallistua Helene 2014 -harjoitukseen?

12. Miten arvioisit turvallisuusosaamisesi tasoa verrattuna muihin suomalaisiin naisiin tullessasi Helene 2014 -harjoitukseen?

- 5. Huomattavasti parempi
- 4. Parempi
- 3. Keskimääräinen / samantasoinen
- 2. Heikompi
- 1. Huomattavasti heikompi

13. Miten arvioisit valmiuttasi kohdata arjen tai poikkeusolojen vaara- tai häiriötilanteen ennen harjoitusta?

- Hallitsen perustaidot hyvin ja uskallan toimia itsenäisesti
- Osaan perustaidot, mutta tarvitsen ohjausta muilta
- En koe osaavani tarpeeksi, mutta pyrin toimimaan jotenkin
- Vältän sellaisia tilanteita

14. Arvioi seuraavia väittämiä omalla kohdallasi ennen Helene 2014 -harjoitusta?

	Useita kertoja Päivittäin viikossa	Kerran viikossa	Pari kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Useita kertoja vuodessa	Kerran vuodessa	Harvemmin	En koskaan
Ajattelen omaa/läheisteni turvallisuutta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huolehdin kotivara- tarpeista kotonani	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarkistan palovaroittimen paristot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Silmäilen ympäristöäni mahdollisia uhkia tiedostaen (turvallisen reitin valinta ym)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teen valintoja, jotka ehkäisevät onnettomuuksia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut turvallisuuteen liittyvistä asioista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Millaisia odotuksia Sinulla oli tullessasi Helene-harjoitukseen? Valitse tärkein

- Olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittäminen
- Uusien valmius- ja varautumistaitojen oppiminen
- Lisäosaamista, jota voin hyödyntää tai tarvitsen työssäni
- Uusia vinkkejä tai taitoja arjen häiriötilanteisiin
- Uusien, samanhenkisten ystävien saaminen tai vanhojen tapaaminen (verkottuminen)

- Elämyksiä ja kokemuksia, joita ei muualta saa
- Hauska, erilainen viikonloppu
- Kriisinsietokyvyn vahvistuminen
- Henkilökohtaista turvallisuutta lisäävän ajattelutavan omaksuminen tai vahvistuminen

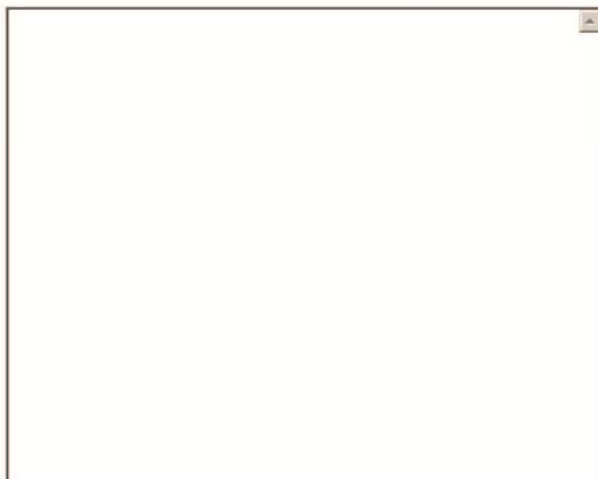
16. Millaisia odotuksia Sinulla oli tullessasi Helene-harjoitukseen? Valitse toiseksi tärkein

- Olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittäminen
- Uusien valmius- ja varautumistaitojen oppiminen
- Lisäosaamista, jota voin hyödyntää tai tarvitsen työssäni
- Uusia vinkkejä tai taitoja arjen häiriötilanteisiin
- Uusien, samanhenkisten ystävien saaminen tai vanhojen tapaaminen (verkottuminen)
- Elämyksiä ja kokemuksia, joita ei muualta saa
- Hauska, erilainen viikonloppu
- Kriisinsietokyvyn vahvistuminen
- Henkilökohtaista turvallisuutta lisäävän ajattelutavan omaksuminen tai vahvistuminen

Kokemuksesi NASTA-harjoituksesta

NASTA-harjoituksen vaikuttavuus

17. Mikä oli mielestäsi keskeisin kotiinviemisesi harjoituksesta? Mitä ikäänkuin "jäi käteen"?

18. Miten arvioisit turvallisuusosaamisesi tasoa verrattuna muihin suomalaisiin naisiin harjoituksessa saamasi koulutuksen jälkeen?

- 5. Huomattavasti parempi
- 4. Parempi
- 3. Keskimääräinen / samantasoinen
- 2. Heikompi
- 1. Huomattavasti heikompi

19. Mihin seuraavista vaihtoehdoista Helene 2014 -harjoitus mielestäsi vaikutti sinuun eniten?

- Tiedot
- Taidot
- Ajattelu
- Asenne
- Toiminta

20. Miten Helene 2014 -harjoitus vaikutti tietoihisi? Jos vaikutusta ei ollut, mikä oli esteenä?

21. Miten Helene 2014 -harjoitus vaikutti taitoihisi? Jos vaikutusta ei ollut, mikä oli esteenä?

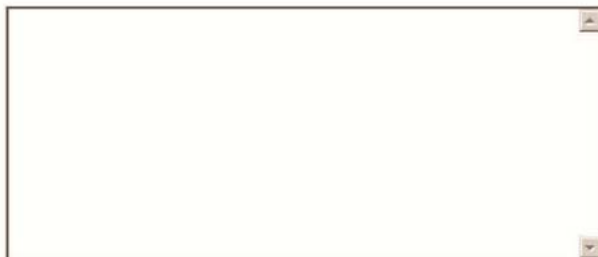
22. Miten Helene 2014 -harjoitus vaikutti ajatteluusi? Jos vaikutusta ei ollut, mikä oli esteenä?

23. Miten Helene 2014 -harjoitus vaikutti asenteisiisi? Jos vaikutusta ei ollut, mikä oli esteenä?

24. Miten Helene 2014 -harjoitus vaikutti toimintaasi? Jos vaikutusta ei ollut, mikä oli esteenä?

25. Miten arvioisit valmiuttasi kohdata arjen tai poikkeusolojen vaara- tai häiriötilanteen Helene 2014 -harjoituksen jälkeen?

- Hallitsen perustaidot hyvin ja uskallan toimia itsenäisesti
- Osaan perustaidot, mutta tarvitsen ohjausta muilta
- En koe osaavani tarpeeksi, mutta pyrin toimimaan jotenkin
- Vältän sellaisia tilanteita

26. Arvioi seuraavia väittämiä omalla kohdallasi Helene 2014 -harjoituksessa saamasi koulutuksen jälkeen?

	Päivittäin	Useita kertoja viikossa	Kerran viikossa	Pari kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Useita kertoja vuodessa	Kerran vuodessa	Harvemmin	En koskaan
Ajattelen omaa/läheisteni turvallisuutta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huolehdin kotivara-tarpeista kotonani	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarkistan palovaroittimen paristot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Silmäilen ympäristöäni mahdollisia uhkia tiedostaen (turvallisen reitin valinta ym)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teen valintoja, jotka ehkäisevät onnettomuuksia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut turvallisuuteen liittyvistä asioista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Mitä sait Helene 2014 -harjoituksesta verrattuna odotuksiisi ennen harjoitusta? Valitse tärkein

- Olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittäminen
- Uusien valmius- ja varautumistaitojen oppiminen
- Lisäosaamista, jota voin hyödyntää tai tarvitsen työssäni
- Uusia vinkkejä tai taitoja arjen häiriötilanteisiin
- Uusien, samanhenkisten ystävien saaminen tai vanhojen tapaaminen (verkottuminen)
- Elämyksiä ja kokemuksia, joita ei muualta saa
- Hauska, erilainen viikonloppu
- Kriisinsietokyvyn vahvistuminen
- Henkilökohtaista turvallisuutta lisäävän ajattelutavan omaksuminen tai vahvistuminen

28. Mitä sait Helene 2014 -harjoituksesta verrattuna odotuksiisi ennen harjoitusta? Valitse toiseksi tärkein

- Olemassa olevien tietojen ja taitojen päivittäminen
- Uusien valmius- ja varautumistaitojen oppiminen
- Lisäosaamista, jota voin hyödyntää tai tarvitsen työssäni
- Uusia vinkkejä tai taitoja arjen häiriötilanteisiin
- Uusien, samanhenkisten ystävien saaminen tai vanhojen tapaaminen (verkottuminen)
- Elämyksiä ja kokemuksia, joita ei muualta saa
- Hauska, erilainen viikonloppu
- Kriisinsietokyvyn vahvistuminen
- Henkilökohtaista turvallisuutta lisäävän ajattelutavan omaksuminen tai vahvistuminen

Koulutuksen hyödynnettävyys

29. Koetko voitavasi hyödyntää saamaasi koulutusta elämässäsi eri tilanteissa kotona? Jos kyllä, niin miten? Jos ei, niin miksei?

30. Koetko voitavasi hyödyntää saamaasi koulutusta elämässäsi eri tilanteissa työssä? Jos kyllä, niin miten? Jos ei, niin miksei?

31. Koetko voitavasi hyödyntää saamaasi koulutusta elämässäsi eri tilanteissa vapaa-ajalla ja harrastuksissa? Jos kyllä, niin miten? Jos ei, niin miksei?

32. Oletko pystynyt hyödyntämään aiemmissa NASTA-harjoituksissa saamaasi koulutusta kotona, työssä tai vapaa-ajalla sattuneissa vaara- tai häiriötilanteissa? Kerro miten?

Koulutuksen vaikuttavuuden lisääminen

33. Miten kehittäisit kurssia jolle osallistuit, jotta se entistä paremmin palvelisi Sinua vahvistamaan arkesi turvallisuutta?

34. Mistä aiheesta kokisit vielä tarvitsevasi koulutusta?

35. Vapaa sana tutkimuksen aiheesta, lisätietoja tai terveisiä tutkijalle

Liite 3 Helene-harjoituksen esite

NAISTEN VALMIUSLIITON **NASTA** HARJOITUS

16.-18.5.2014

Uudenmaan

prikaati

Tammisaari

**HELENE
2014**

Tule mukaan NASTA-harjoitukseen parantamaan arjen turvallisuustaitojasi!

Harjoitus on avoin kaikille naisille. Siihen voi osallistua ilman ennakkotaitoja eikä osallistuminen edellytä minkään järjestön jäsenyyttä. Harjoituksen tavoitevahvuus on 300 naista. Toiminta ei ole sotilaallista.

Harjoitus koostuu yhdeksästä kurssista, joista osallistuja valitsee yhden. Kurssit ovat

- Johtamistaidot
- Katuturvallisuus
- Kriisin kohtaaminen
- Kyberturvallisuus
- Liikenneturvallisuus
- Maastotaidot
- Suomen nainen maanpuolustajana
- Öljyntorjunta
- Kouluttajavalmennus

Lisätietoja:

www.naistenvalmiusliitto.fi

Turvallisuustaidot kuuluvat kaikille naisille!

16.–18.5.2014

Uudenmaan

prikaati

Tammisaari

HELENE
2014

NASTA-harjoitukset ovat valtakunnallisia naisille kohdennettuja valmiusharjoituksia, jotka järjestetään vapaaehtoisten naisten voimin. Osallistuminen ei edellytä aikaisempaa kurssikokemusta tai ennakkotietoja tai -taitoja valitun kurssin aiheesta. Harjoitukseen osallistuminen vaatii normaalia terveyttä ja kuntoa. Koulutus on luonteeltaan kaikille naisille soveltuvaa peruskoulutusta.

Varuskuntaolosuhteissa Uudenmaan prikaatissa Dragsvikissa pidettävän harjoituksen käytännön järjestelyistä vastaa Naisten Valmiusliiton Uudenmaan alueneuvottelukunta. Harjoituksen johtaa Heli Eräkorpi. Harjoitus toteutetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) kursseina. **Harjoitus alkaa perjantaina 16.5.2014 klo 11.30 ja päättyy sunnuntaina 18.5.2014 klo 14.30.**

Harjoituksen tavoitteet

- Vahvistaa osallistujien arjen turvallisuustaitoja ja toimintakykyä kriisitilanteissa
- Harjoituttaa naisia toimimaan johto-, organisointi-, huolto- ja kouluttajatehtävissä

Ilmoittautumisohjeet

Ilmoittautumisaika alkaa 2.1.2014 ja päättyy 11.4.2014.

Ilmoittautuminen tapahtuu internetissä www.naistenvalmiusliitto.fi/helene.php

Mikäli ilmoittautuminen internetin kautta ei ole mahdollista, voi harjoitukseen ilmoittautua myös puhelimitse koulutussihteerin Mari Väänänen, p. 050 503 3167, mari.vaananen@mpk.fi (vain ilmoittautumiseen liittyvät asiat).

Ilmoittauduthan vain yhdelle kurssille.

Osallistumismaksu on 60 euroa sisältäen:

- Opetuksen ja opetusmateriaalin
- Muonituksen
- Tarvittaessa tulo- ja paluukuljetuksen välillä Dragsvik – Karjaa
- Majoituksen kasarmin tuvissa (maastotaidot-kurssi yöpyy teltoissa)

Yleisiä ohjeita

Ajankohtaiset tiedot harjoituksen valmisteluista löydät osoitteesta

www.naistenvalmiusliitto.fi/helene.php

Harjoitukseen hyväksytyille lähetetään noin kuukautta ennen harjoitusta kirje, jossa kerrotaan tarkemmin jaettavista varusteista, aikataulusta ja ajo-ohjeesta.

Aikaisintaan 21 päivää ennen harjoitusta lähetetään sähköpostitse tai e-kirjeenä ilmoittautuneille maksuohjeet osallistumismaksun suorittamista varten. Osallistumisen peruuttaminen tätä ennen ei aiheuta kustannuksia.

Naisten Valmiusliiton alueneuvottelukunnat järjestävät yhteiskyntejä harjoitukseen eri puolilta Suomea, kysy lisää alueesi puheenjohtajalta. Yhteystiedot löydät liiton [www-sivuilta](http://www.sivuilla) alueneuvottelukuntien sivuilta.

Lisätietoja

- www.naistenvalmiusliitto.fi
- Harjoituksen johtaja *Heli Eräkorpi*, p. 040 561 1655 heli@erakorpi.fi

>>>> **KATSO KURSSIT SEURAAVALTA SIVULTA** >>>>

NAISTEN VALMIUSLIITTO

Maanpuolustuskoulutus

Turvallisuutta yhdessä

HELENE 2014 -harjoitus koostuu yhdeksästä kurssista, jotka ovat

Jos kohtaat uhkaavan henkilön, säilytä malli ja ole valmis pakenemaan paikalta.

Katuturvallisuus

Päämääränä on kehittää osallistujan valmiutta tunnistaa ja ennakoida henkilökohtaista turvallisuutta uhkaavia tekijöitä ja selviytyä niistä. Kurssilla tutustutaan katuturvallisuuden haasteisiin ja harjoitellaan itsepuolustusta. Itsepuolustus-harjoittelu on fyysistä ja siinä otetaan kontaktia sekä toisiin kurssilaisiin että maalimieheen.

Suomen valtion ensimmäinen kyberturvallisuusstrategia hyväksyttiin tammikuussa 2012.

Kyberturvallisuus

Päämääränä on kehittää osallistujan tietoisuutta tietoverkkoturvallisuudesta. Kurssilla tutustutaan kybermaailman mahdollisuuksiin ja uhkiin, kyberturvallisuuteen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden osana ja yksilön omiin tietoverkkoturvallisuutta ylläpitäviin toimenpiteisiin.

Kalkilla ei ole johtajan kykyä, mutta kalkilla voi harjoitella johtamista.

Johtamistaidot

Päämääränä on vahvistaa osallistujan johtamisvalmiuksia ja -ymmärrystä johtajana ja johdettavana. Kurssilla keskitytään henkilöjohtamiseen sekä viestintään ja vuorovaikutukseen johtamisen osana.

Maastossa yöpyessäsi pystyisi teitit sellaiseen paikkaan, mihin vesi ei saisi tulla kerääntyä pysäköintipaikalle.

Maastotaidot

Päämääränä on kehittää osallistujan valmiutta liikkua maastossa ja selviytyä luonnon olosuhteissa. Kurssilla harjoitellaan jokamiestaitoja ja suunnistusta sekä yövyttään teltassa kasarmin läheisyydessä.

Kriiseistä selviytymisessä on tärkeää ajaa rutiinien ylläpitäminen.

Kriisin kohtaaminen

Päämääränä on kehittää osallistujan ymmärrystä yksilöllisistä tavoista kohdata kriisejä ja niistä selviytymisestä sekä tutustua rikostutkintaan ja toimintaan onnettomuuspaikalla. Kurssilla harjoitellaan itsepuolustusta ja uhkaavien tilanteiden ennakkointia. Kurssi on teoriapainotteinen.

Lotta Svärd oli maailman suurin naisjärjestö 240 000 jäsenellä ään.

Suomen nainen maanpuolustajana

Päämääränä on tutustua sotiemme ajan naisten kriisinkestokykyyn vaikuttaneisiin tekijöihin ja siirtää heidän henkistä perintöään nuoremmille sukupolville. Kurssilla käsitellään suomalaisten naisten merkitystä alkaen sotiemme kotirintaman selkärangana ja rintamatehtävissä nykypäivän vapaaehtoiseen naisten maanpuolustus- ja turvallisuusyöhön asti. Kurssi on teoriapainotteinen.

Tukea ja vahvistusta kouluttajataitoihin, haluatko kouluttaa?

Kouluttajavalmennus

Päämääränä on kouluttaa kouluttajia Nasta-harjoituksiin. Kurssi on tarkoitettu aiheensa perusasialle, joita kouluttajatehtävät kiinnostavat.

WWF:n öljyntorjuntajoukkoihin voi liittyä vapaaehtoiseksi kuka tahansa 18–69 -vuotias terve henkilö.

Öljyntorjunta

Päämääränä on kehittää osallistujan tietoutta öljyonnettomuuden aiheuttamista toimenpiteistä. Kurssilla tutustutaan öljyntorjunnan perusteisiin, rantojen siivoukseen ja öljyntyneiden eläinten hoitoon. Kurssin opetuskielenä on osittain ruotsi.

Liikenneturvallisuus

Päämääränä on kehittää osallistujan varautumista liikenteen riskitilanteisiin ja vastuullista toimintaa tieliikenteessä. Kurssilla harjoitellaan auton perushuoltoa, toimintaa tyypillisimmässä liikenneonnettomuuksissa ja ensiapua onnettomuuspaikalla. Ajoharjoittelu tehdään simulaattorilla.

Turvavyön käyttö pelastasi kuolemalta noin 60 ihmistä vuodessa.

Tervetuloa Helene 2014 -harjoitukseen!

*Herkkyys
Voima
Taito
Tabto
Tekemisen
riemu*

— HELSINKI TURVALLISUUSHUOLIKOHTI

Seuraa myös Facebook-sivua:
www.facebook.com/naistenvalmiusliitto

NAISTEN VALMIUSLIITTO RY

www.naistenvalmiusliitto.fi
p. 040 519 0162
toimisto@naistenvalmiusliitto.fi

Liite 4 Naisten Valmiusliiton palaute

NAISTEN VALMIUSLIITTO

PALAUTE OPINNÄYTETYÖSTÄ

Merja Pohjankoski on tutkinut opinnäytetyössään Naisten Valmiusliiton järjestämien valtakunnallisten NASTA-valmiusharjoitusten vaikuttavuutta. *"Se viikonloppu muutti elämäni"* – tutkimus Naisten Valmiusliiton NASTA-harjoitusten vaikuttavuudesta toteutettiin yhteistyössä Naisten Valmiusliitto ry:n kanssa Laurea-ammattikorkeakouluun.

NASTA-harjoitukset ovat Naisten Valmiusliiton pääluote. Naisten Valmiusliiton NASTA-harjoituksia on järjestetty vuodesta 1998 lähtien kahdesti vuosittain. Pohjankosken tutkimuksen kohteena oleva Helene 2014 oli 33. NASTA-harjoitus. Harjoituksen formaatti on muotoutunut vuosien varrella nykyiseen muotoonsa, mutta esimerkiksi kurssitarjoanta elää ajassa ja muuttuu yhteiskunnan muutuessa pyrkien vastaamaan ja ennakoimaan sen hetkisiä arjen turvallisuustarpeita. Harjoitusten tavoitteena on myös vastata naisten tarpeisiin ja olla houkutteleva ja innostava tapa kehittää omia arjen turvallisuustaitoja.

Harjoituksen osallistujilta saatu palaute on tärkeä osa harjoitusten jatkuvaa kehittämisprosessia. Palautea kerätäänkin systemaattisesti jokaisen harjoituksen yhteydessä, ja liitolla on käytössään runsaasti analysoimatonta palautemateriaalia. Liitolle on tärkeää saada tietoa myös harjoitusten vaikuttavuudesta ja siitä, miten harjoitukset todellisuudessa vastaavat niille asetettuja tavoitteita. Pohjankosken tekemälle tutkimustyölle oli täten selkeä tarve Naisten Valmiusliiton taholta.

Pohjankosken tutkimuksesta Naisten Valmiusliitto sai uudenlaista tietoa osallistujien kokemuksista ja harjoituksen vastaanmisesta heidän odotuksilnsa sekä harjoituksen vaikuttavuudesta. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että harjoitukselle asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Harjoituksen jälkeen osallistujien osaamistaso oli noussut, samoin valmius toimia arjen vaaratilanteissa. Lisäksi tutkimus vahvisti sen, että valmiusharjoituksilla on positiivinen vaikutus osallistujien ajatteluun, asenteisiin ja toimintatapoihin. Tutkimustietoon pohjautuen myös vaikuttavuustavoitteiden voidaan sanoa toteutuvan.

Yhteiskunnallisesti tutkimus lisää entisestään NASTA-harjoitusten ja Naisten Valmiusliiton arvoa ei-asevelvollisten (naisten) turvallisuustaitojen edistäjänä. Tämä on merkittävää, koska harjoitusten rahoittamiseen käytetään myös yleisavustuksina saatuja varoja.

Pohjankosken tutkimuksen tulokset ovat rohkaisevia pohdittaessa NASTA-harjoitusten järjestämistä tulevaisuudessa. Oli ilahduttavaa huomata, että näin lyhyelläkin kurssilla (kolme päivää) voidaan saavuttaa vaikuttavuustavoitteita. Ilmiselvästi harjoitusten yhteisöllisyys ja elämyksellinen toimintaympäristö tukevat osallistujien vahvistumista ja kriisinsietokykyä.

Pohjankosken tutkimus täytti hyvin Naisten Valmiusliiton odotukset.

Helsingissä 25. marraskuuta 2014

NAISTEN VALMIUSLIITTO RY

Lotta Mertsalmi
Pääsihteeri

Sanna Mertsalmi
Viestintäsihteeri